

GÖMÖR-KISHONT

VÁRMEGYEI KÖZLÖNY.

Társadalmi és megyei érdekeket képviselő hetilap. — A Gömörvármegyei községi- és körjegyző-egylet hivatalos lapja.

<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal: Tompai Mihály-utca 10. sz. Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés; továbbá előfizetések, hirdetés, nyilttér és egyéb felszólalás. Telefon-szám: 52. Telefon-szám: 52.</p>	<p>Felelős szerkesztő: KOMÁROMY ISTVÁN. Kiadó laptulajdonos: ID. RÁBELY MIKLÓS.</p>	<p>Az előfizetés díja: Egész évre . . . 8 korona. Fél évre . . . 4 korona. Egyes szám ára . . . . . 20 fillér. A hirdetés díja: Egy háromhasábos petitsor térfogata . . . 12 fillér. Nyilttér sora . . . . . 40 fillér.</p>
--	---	---

A szerkesztőség kéziratot nem ad vissza, bélyegtelen levelet nem fogad el. — Vidéki levelezőink kéretnek, hogy közleményeiket péntek délig megküldeni sziveskedjenek.
A kiadóhivatal hirdetést és nyilttéri közleményt csak szombat délelőtti 10 óráig fogad el.

Karácsony.

A legszivhezszólóbb családias képet Lukács evangélista irásából ismerjük a keresztény vallás alapítójáról, itt olyan határozottsággal kiszinezte az isteni és emberi vonásokat, hogy semmi kétség sem maradhat fenn az iránt, hogy a kinek születését olyan naiv bájjal leírják, az sem nem pusztán Isten, sem nem pusztán ember, hanem mindkettő egy személyben, a mint az ő hívei kezdetől a mai napig vallották és vallják: Isten-ember.

Kétféle irányban kezdte ki az emberi kételkedés az Üdvözítőről szóló ismeret. Eleintén, az első századokban azt mondták, hogy ő pusztán Isten és hogy a teste csak látszólagos fényugárból, villogó fénykévéből alakult, mert az ázsiai természet nem tudta elviselni azt, hogy az Isten, ha szeretetből is, lealázza magát a gyarló emberig. Később az ő istenségét tagadták meg és csak pusztán nagy embert akartak belőle faragni. De ezek fölött a kételyek fölött rég napirendre tért Krisztus egyháza, mikor egész határozottan tanította, hogy Krisztus az Istenember és nem engedett egy morzsányit sem, sem az Istenségéből, sem az emberségéből.

Ilyen módon a szkepszis nem tudta elhervasztani a gnóvizist sem föltelét, sem lefelét, mert az evangéliumok betűje és szelleme egész határozottan valóságos Istent tár elénk s a ki benne hinni akar és az ő szellemi kincseit akarja a világgal közölni: az más alapon hiába erőlködik; az a más alap lehet tetszetős filozófia, de csak emberi koholmány és általános, meggyőző hitre nem találhat. Csak őseredeti, apostoli alapnak van meg a hite, a mely igazi, mélységes, éltető hitre számíthat: a többi tanítás akár Strausztól, akár Renantól származik és akármilyen ragyogó elmeállal és stilussal csoportosítsa is argumentumait: az nem lesz soha az élet számára írott könyv, az nem fog lelki élőket hozni a világra, hanem elhervasztja az életet. Ilyen minden szkepszis, minden kételkedés, minden habozás. Mert meggyőző érveket nem tud felhozni, csak a mesterséges látszattal ejti ámulatba azokat, akiknek e téren elemi ismeretei vannak és a szkepszissel osztogatja a halált, szüli a lelki halotta-

kat. Egyéb célja nincs is, mert arra az esetre nincsenek is pozitív tervei, ha az egész vonalon győzni találna. Csak rombolni akar, de építeni nem tud! Csak öli a lelkeket, de nekik életet adni nem tud!

Az evangéliumok nem pusztán tanítások, hanem életet tárnak elénk: Jézus életét. Jézus sem valami elvont filozofus, hanem az életnek, a szép, jó, Istennek tetsző, embernek használó, minden irányban összehangzó, nem egyoldalú, de harmonikus életnek mestere. Tőle nem elmés mondásokat tanulunk, hanem életet. Ő ismertetett meg Isten országával, a mely a mi lelkünkben életre kelhet itt a földön is, hogy azután feltűnés nélkül átvadjon egy titkos, elrejtett örök életbe.

Az emberi gondolkodás azért szokott megütközni az Istenember élettörténetén, mert a maga fogalmai szerint szeretné magának alkotni az isteni dolgokat. Nem gondolja meg, hogy ezeknek a dolgoknak éppen azért, mert isteniek, elütőknek kell lenniök a rendes emberi fogalmaktól, hogy ezeket nem lehet emberi mértékkel mérnünk és hogy ezeknek az oka-módja elrejtve kell hogy maradjon a fürkésző emberi tekintet előtt, mert hiszen, ha egészen megértene azokat a mi véges értelmünk, akkor azok már nem lehetnének isteni dolgok.

Azután a mit az Isten az egész emberi világ nevelésére létrehozott: annak általános érvényűnek kell lennie, olyan, hogy megindítsa a legkérgesebb szívű vadembert is és a szegényt, elhagyatottat, elnyomottat méginkább lekösse, annak a szívéhez, érzelmi világához közelebb férközzék és ne kelljen a fejét sokat törnie rajta annak, a kinek a megélhetés mindennapi gondja, fáradsága leköt. Mert nem az a vallás, ami egy-két unalmában töprengő gazdagot, vagy öt-hat blazirt filozófot kielégít, hanem az az igazi vallás, a minnek ismerete, mint a villám fénye, egy pillanat alatt behat milliók szívébe és tette, életre indít milliókat.

Ilyen általános lelki hatás, ilyen szivekbe ható villámfény a világon Jézus Krisztus születése. Felfogni ugyan nem képes a legbölcsebb sem, miért és hogyan egyesült Isten az emberrel? De azt megérti első hallásra a hatéves gyermek,

vagy a puszták nomádja, vagy akár a Kalahári sivatag nyomorult eserjelakója, hogy Jézus születésének a története nagyon kedves, nagyon bájos és abban az Isten szeretete nagyon megragadó, föl-emelő módon nyilvánul.

Az Isten szeretete! Ebben van a nagy újdonság, a régi világnak érthetetlen fogalom.

Mert hajdanában ismerték az erős, bosszuálló Istent, a ki a természet folyásában megbünteti az apák bűneit a fiukban harmad- és negyediziglen. Ismerték a villámsujtót, a mennydörgőt, a felhőkön trónolót, a seregek urát és mindazt, a kinek félni kellett, mindazt a ki megközelíthetetlen fönségben hódolatot várt az embertől. De ezzel az új fogalommal, az Istennek hozzánk ereszkedő testvéri szeretetével Jézus Krisztus ismertetett meg bennünket s ezért nem a félelemből származó imádás az Istentisztelet súlypontja, hanem a szeretetnek öntudatos, megérett, szívből jövő és szívhez szóló egyesülése. Ettől fogva az ember igyekszik hasonlónak lenni az Istenhez, a kinek földi életét Jézusban, az Istenemberben maga előtt látja örökké utánozható példaképlén.

A betlehemi kisded születése nagyobb jelentőségű bármely földi eseménynél és neki többet köszönhet a világ, mint minden volt és leendő bölcsésznek vagy fölfedezőnek, mert ő tanított a legnagyobb bölcsességre, ő ismertetett meg a legnagyobb fölfedezéssel: miként élhetünk e földön a tehetségek teljes összehangjában, minden körülmények közt zavartalan lelki békességben, úgy, hogy kedvesek lehessünk Isten és emberek előtt?

Ilyenkor, így karácsony tájban, a szent ünnep hangulatától megihletve, az ártatlan gyermekek örömétől szelidebben hangolva, a tülekedő zsibvásártól kissé visszavonulva, mindenki, még a kérgesebb lelkű és a blazirtabb is hajlandó vallásos hangulatokra és szépnek találja Lukács evangéliomának idevonatkozó leírását a gyermek születéséről, az őt pólyába takargató szüzanyáról, a védelmező jegyesről, a szegény istállóról, a jászólról, környező barmokról, imádó pásztorokról, dicsőséget éneklő, békét hirdető angyalokról.

Szép is az, örökszép, nem hiába foglalta bele az apostoli kor egyháza máig

ismert hitvallásába: nem írhatja ki azt a szívek örök krédójából sem Renan ékes-szólása, sem Nietzsche hatalmas tagadása, sem a jövő idők születendő filozófja!

Beszélhetnek, írhatnak, egy-egy szögletből ki is pusztíthatják egyidőre a hitet, de az mindig vissza fog térni a szívekbe, mindig tisztábban a földi salaktól, mindig több ember szívében teremtve megnyugvást és az isteni élet jövő reményét.

Ugy emlékszem — Maculay mondotta, hogy Krisztus egyháza akkor is állani fog és hite a szívekben akkor is élni fog, ha majd az ujjeländi utazó eljövendő évszázadok mulva lerajzolni az elpusztult londoni híd törött karfáit.

Az a kár a dologban, hogy ezt a karácsonyi hangulatot nem ültetjük el a szívünk mélyében és nem vonulunk vissza hétköznapon oda, hanem csak úgy élünk öntudatlanul, mások cselekedetei és szavai után indulva s így méltán kifogásol bennünket Nietzsche, hogy mind egyforma nyájemberek vagyunk, nincs köztünk kiváló, nagytermett ember. A nagytermettséghöz öntudat, belső élet kell, hogy ne mások utánzásából éljünk, ne mások szavain, tettein rágódjunk, hanem az eszményt, Krisztust alakítsuk ki magunkban hajlamainkhoz, tehetségeinkhez mértén.

Ha ez a belső életünk meg volna, nem pillanatnyi szeszélyek szerint élnénk, hanem az élet minden körülményei közt: gyárakban, üzletekben, vasutakon ezt tartanók szem előtt és minden dolgunkat egy célra központosítva, sokkal sikeresebben végeznénk.

Persze, ez nem egy napnak a munkája, de kiindulhat a karácsonyi hangulat kedves gyermekségéből és átesz-szolhatja magát a mindennapi élet kemény kövein.

Ugy hisszük, nem csalódunk, ha a jövő évtizedekre vonatkoztatjuk Du Maistre jóslatszerű szavait: „A legnagyobb szerű vallási korszakhoz közeledünk,” a mikor Krisztus élni fog a hívők tetteiben!

Gróf Serényi beszéde.

Gróf Serényi Béla földmívelésügyi miniszter, vármegyénk szülötte, f. hó 19-én nagyszabású beszédet mondott a parlamentben hazánk gazdasági viszonyairól. A beszéd, mint arról a „Magyar Nemzet” cz. lap megemlékezik: mint a súlyom magasan fölébe emelkedett a pártérek és pártönzés alacsony röpöködő, falánk verebeinek. A legtisztább tárgyilagosság fényes felhőiben járt. Ezen körülménynél fogva az összes politikai pártok egyformán ünnepezték a szerencsés szónokot. Bennünket különösen a beszéd azon része ragadott meg, mely a közlegelők létesítése körül mozgott. A tudós és praktikus miniszter belátta, hogy a legelőhiány baján segíteni kell, mert különben kiszámíthatlan károk érhetnek hazánk gazdaközönségét.

A legelők javítása, legelők beszerzése, általában az egész legelőügy szigorú állami ellenőrzése tekintetében oly programot vallott, a mely az egész képviselőház tetszésével találkozik.

Állattenyésztésünk felvirágozása a legelőkérdés gyökeres rendezése nélkül el sem gondolható.

Még az ország leggazdagabb vidékén is nyomoruságosak a legelőviszonyok. Mindent felszántani, még a holdat s a tengerek sima hátát is: ez az általános törekvés.

A miniszter egy milliót, vagy annál is nagyobb évi összeget akar felvételni a költségvetésbe közlegelők vásárlására és javítására. Az

a célja, hogy egyetlen község se találtsék az országban, a melynek ne legyen legelője.

Ez természetesen nagy és czéltudatos kormánykeziót kíván s nem vihető keresztül egy közbírtokossági törvény megalkotása nélkül.

A husrágóság kérdésében is szenzációs, érdekes dolgokat mondott a miniszter. Személyes tapasztalatairól számolt be és felette tanulságos statisztikai adatokat olvasott fel a kérdés megvilágítására.

E minden gazdasági kérdést teljes valóságában és dimenziójában felüelölő, nagyhatású, okos beszédhez nincsen semmi hozzátenni valónk. Egyet azonban bátrak vagyunk még a hatalmas alkotásokra reátermett miniszternek becses figyelmébe ajánlani, hogy a Máramarosmegyében nagy-kiterjedésben kihasználatlanul heverő legelők kihasználása és értékesítése céljából mielőbb fontos intézkedéseket tegyen.

Hallottuk, hogy ez terve a miniszternek, de azért mégis ajánljuk e kérdés megoldását is.

Hogy gondol a máramarosi állapotokra, ezt bizonyítja már azon körülmény is, hogy ott a visóvölgyön már a tavasszal automobil-járatokat akar berendezni s a forgalmat ily uton fokozni.

Mi részünkről a legmelegebben üdvözljük a kegyelmes urat és nagy terveit keresztülvitelére sok-sok szerencsét és kitartást kívánunk.

Vármegyei közgyűlés.

A vármegye közönsége f. hó 19—20-án tartotta minaji *Bornemisza* László főispán bölcs és tapintatos elnöklése alatt rendes téli közgyűlését.

A közgyűlés iránt meglehetősen érdeklődés volt észlelhető, a mit annak tulajdonítunk, hogy fontos bizottsági helyek kerültek választás útján betöltésre.

A jelen lévők soraiban ott láttuk vezető férfaink közül: *br. Hámos* László nyug. főispánt, *Hecvessy* Bertalant, *Fáy* Árpádot, *Kubinyi* Géza, *Putnoki* Mór, *Szentiványi* Árpád, *Farkas* Zoltán országgyűlési képviselőket, *Marton* János, *Molnár* József, *Pósch* Gyula, *Mihalik* Dezső, *Samarjay* János, *Medveczky* Sándor, *Hámos* Árpád, *Széman* Endre, *Gyürky* Pál, *Czinke* István stb. megyebizottsági tagokat.

Az elnöklő főispán pontban 10 órakor nyitotta meg a közgyűlést. Megnyitójában hangsúlyozta, hogy a mai gyűlés alkalmával a megyebizottsági tagok egyik legszebb önkormányzati jogukat, a különféle bizottságokban megüresedett helyeknek választás útján való betöltését fogják gyakorolni. E joguk gyakorlásánál tehát, mint a multban is felülemelkedve mindenféle pártérdek fölé, legjobb meggyőződésük szerint arra adják le szavazatukat, a kiket szívük szerint arra méltónak tartanak. Ezen bevezetés után szíve teljes melegevel üdvözölte a szép számban megjelent bizottsági tagokat.

Utána *Lukács* Géza alispán emelkedett szó-lásra s bejelentette, hogy a multi közgyűlés intézkedéséhez képest, az alispáni jelentést már előzőleg közzétette a vármegye Hivatalos Lapjában, kéri ennél fogva, hogy a jelentés felolvasását — amennyiben annak tartalmát már úgy is módjában állott mindenkinek megösmerni — mellőzze a közgyűlés. A jelentés felolvasásától a közgyűlés eltekint. Továbbá jelenti, hogy a vármegyei közkórház kibővítése és kiépítése céljából felveendő 40.000 koronás kölcsön felvételére, az államkormány elvileg ugyan nem emelt kifogást, de ahoz hozzá nem járult, hogy az esetleg a Belügyminiszter tárczájának megterhelésével történjék. Reméli azonban, hogy sikerülni fog valami uton és módon erre a megfelelő fedezetet megtalálni. Tekintettel azonban arra, hogy az építkezést már a tavasz nyitával meg kell kezdeni, kéri, hogy adja meg neki a felhatalmazást a közgyűlés arra, hogy ezen kölcsönt folyó számlára valamelyik helybeli pénzügyintézetből vehesse fel. A közgyűlés a felhatalmazást megadta.

Bejelenti azt is, hogy a ratkói távbeszélő kiépítése 7650 koronába kerülne, mely költségeket a jövő évben még nem fog módjában állani a vármegyének fedezni. Kéri tehát, hogy a vármegye ezen hálózat kiépítésétől az 1911-ik évben még tekintsen el. A közgyűlés helyesléssel fogadta el az alispán javaslatát.

Majd röviden, de tartalmas szavakban üdvözlö *báró Hámos* Lászlót kitüntetése alkalmá-

ból, mint olyant, ki mint a vármegyének hosszú időn át volt főispánja, mindenkor melegen pártolta a közügyeket és a tisztviselők érdekeit és a legválságosabb időkben, a nemzeti ellentállás idején bölcs mérsékelt magatartásával a vármegyét nagy veszedelemtől mentette meg. Üdvözlését a közgyűlés általános jóleső benső örömmel és zúgó éljenzéssel fogadta. Végül bejelenti, hogy a közgyűlés előtt csak pár nappal hunyt el, a vármegye egyik munkás tisztviselője: *iff. Batta* György vármegyei aljegyző, kinek temetése alkalmából megtette mindazon intézkedéseket, melyeket a kegyelet és tisztelet megkövetel.

Ezután *báró Hámos* László emelkedett szó-lásra és köszönte meg érzékenyen az alispán és a közgyűlés figyelmét, egyidejűleg pedig indítványozta, hogy *Batta* György aljegyző érdemei jegyzőkönyvben megörökíttessenek és erről a gyászoló család részvétiratban értesíttessenek. Az indítvány elfogadtatott.

Majd *Bornemisza* főispán emlékezik meg arról, hogy *Máriássy* Andor bizottsági tag, ki több mint 30 évet meghaladó időt szentelt a vármegyei ügyek becsületes és lelkiismeretes, önzetlen szolgálatának, változott viszonyainál fogva a közig. bizottsági tagságáról lemondott és azt ismételt kérés daczára sem óhajta megtartani; nemkülönben *Ragályi* Gyula biz. tag. is betegsége folytán ez állásától visszavonult, fejezze ki tehát a vármegye közönsége velük szemben elismerését, köszönetét és ennek jegyzőkönyvében is adjon kifejezést, hogy vajha újlag üdvözölhetné őket a vármegye ismételten a közügy asztala mellett.

Hecvessy Bertalan bizottsági tag teljes mérvben járul a főispán indítványához és a maga részéről is kéri azt a jegyzőkönyvben megörökíteni. Az indítvány a közgyűlés által egyhangúlag elfogadtatott.

Ezután a különféle bizottságok kiegészítésére és újból való megalakítására került a sor. Jelesül első sorban a közig. bizottság és a központi választmány megalakítására. A közig. bizottságból törvényszerint kiléptek ez év végén: *br. Hámos* László, *Marton* János és *Mihalik* Dezső. A *Máriássy* Andor és *Ragályi* Gyula helyei pedig lemondás folytán megüresedtek. A főispán tehát elrendelte a szavazást és a szavazatszedő küldöttségbe kinevezte elnökül: *Madarassy* Gyulát; tagjaiul: *Medveczky* Sándort, *Máriássy* Gyulát és *Boraemisza* Elemért; jegyzőül pedig *dr. Fáy* István aljegyzőt. Ugyancsak idő kimélés céljából ezzel egyidejűleg rendelte el a vármegyei központi választmány újból alakítására is a szavazást.

Az eredmény az lett, hogy megválasztottak a közig. bizottságba a régiak ismét és pedig: *br. Hámos* László, *Marton* János, *Mihalik* Dezső; új tagokul pedig: *Fáy* Gyula volt főispán és *Kubinyi* Géza országgyűlési képviselő. — Ezzel ismét két kipróbált és a közügyet mindenkor melegen munkáló taggal lett a közig. bizottságunk pótolva. A közgyűlés a megválasztottakat lelkesen megéljenzette.

A központi vál. szavazólapok összeszállításával a bizottság csak d. u. 3 órára készült el, melynek eredményéhez képest a régiak újból meg lettek választva; új tagokul pedig bejöttek: *Kubinyi* Géza és *br. Hámos* Antal országgyűlési képviselők.

Az állandó választmány sorait is pótolni kellett; ebbe új tagokul bejöttek: *Fáy* Gyula, *Széman* Endre, *Kubinyi* Géza, *br. Hámos* Antal és *Bobok* Tivadar.

A bíráló választmányba új tagok lettek: *Fáy* Gyula és *br. Hámos* László; a közegészségügyibe bejöttek: *Széman* Endre, *Wuffka* Ernő főmérnök, *Kertész* Lajos th. állatorvos, *dr. Gludovátz* Károly és *dr. Gálfi* József járásorvosok.

A vármegye gróf *Andrássy* Gézához, a roznyói kerület országgyűlési képviselőjéhez, *Károly* fia elhunytá alkalmából részvétiratot intéz.

Jóváhagyta azon községi képviselőtestületi határozatokat, mely szerint *Alsóbalog* 10.000 kor., *Felsőbalog* 15.000 kor., *Uzapanyit* 20.000 kor., *Balogrussó* 1000 kor., *Dobrapatak* 5000 kor., *Gömörlipőcz* 10.000 kor., *Gömörispánmező* 5000 kor., *Gömörpás* 2000 kor., *Ratkó* 150.000 kor., *Ratkószabadi* 1000 kor., *Szásza* 1000 kor., *Szeleste* 5000 kor., *Szirk* 3000 kor., *Ujvásár* 2000 kor., *Gesztes* 5000 kor., *Meleghegy* 5000 kor. összeggel járul a Rimaszombat—ratkói vasút építési költségeihez. Ugyancsak jóváhagyta a

ratkói járásba tartozó községek által alkotott tűzrendészeti szabályrendeleteket. A *kőhegyi* körjegyzőséghez tartozó községek képviselőtestületeinek a körjegyzői lak felépítésére és erre törlesztéses kölcsön felvételére vonatkozó határozatát.

Jóváhagyta a *bettleri* és *csetneki* állami iskolák építési ügyében hozott képviselőtestületi határozatokat.

Megválasztotta, illetőleg kiküldötte a községi számadások felülvizsgálatára hivatott számvizsgáló bizottságok elnökeit a bizottsági tagok sorából.

Jóváhagyta a garamvölgyi járás községeinek a marhalevél kezelésre vonatkozó szabályrendeleteit.

Jóváhagyta továbbá *Rimaszombat* r. t. város képviselőtestületének azon határozatát, melyszerint a város a régi temetőt egy megfelelő terv szerint kertté és gyermek játszótérre alakíttatja át. Továbbá a villamos áramot megváltja és házi kezelésbe veszi át. A rimaszombati kereskedelmi és közgazdasági bank által felállítandó gépjávitó műhely és közraktár céljaira 1510 □ öl területet enged át a régi vásártéren és a megfelelő adókedvezményben részesíti a vállalatot. Végül, hogy vasúti építési célokra a város összesen 500.000 koronás hozzájárulást szavazott meg.

Jóvá hagyja a közgyűlés a vármegyei múzeum egyesület közgyűlésének azon határozatát, mely szerint a múzeum és közkönyvtár részére a postaépületet megveszi a várostól 100.000 koronáért s ez egy kulturházzá fog átalakíttatni.

Dr. *Szontagh* Vilmos szolgabíró, *Kovács* János állatorvos és *Groszman* Alajosné szülész nő okleveleit a közgyűlés kihirdette és záradékolta.

Ezekben kívántuk a közgyűlés több és nevezetesebb tárgyait röviden ismertetni.

Meg kell még említenünk, hogy a *Batta* György elhalálozása folytán megüresedett vármegyei aljegyzői állás csak a márcziusi közgyűlésen fog betölteni, addig pedig a főispán fog intézkedni a helyettesítésről.

A közgyűlés csak 20 ón a déli órákban nyert befejezést és bezárást a főispán éltetésével.

Községeink tűzrendészete.

Egy vidéki munkatársunktól vettük a következő figyelemreméltó sorokat:

„Sokszor megvitattott, de mindamelllett a mai napig megoldatlan ez a téma, pedig ennek helyes vagy helytelen alkalmazása nemcsak vagyunk épségét, de életünket is nagyon befolyásolja.

Mint sok egyébvel, úgy vagyunk a tűzrendészettel is, hogy rendszerint egy-egy tüzeset után foglalkozunk vele; olyankor megmozdul a hatóság s jönnek a rendeletek; föl-följajdul a tűzvész által sujtott nép is, hogy így meg amúgy lett volna jó, az eredmény: megmarad minden a régiiben, mi pedig, akiknek hivatásunk a tűzrendészet ügyét szolgálni, nem bírnak eléggé csodálkozni ama nembánomságon, melyre a tűzrendészet még ez idő szerint is kárhóztatva van. Megyénkbeli községeink egy tekintélyes részében az elmúlt nyáron készültek a községek tűzrendészeti szabályai s így talán fölösleges is volna e tárgy körüli szöszaporítás, de tekintve magát az ügyet, ha nem is már-már azon egy oknál fogva, hogy sok dolognak kellő figyelemre nem méltatásával készültek, talán mégsem végzek fölösleges munkát, ha a tűzrendészetet szóvá teszem.

A községek tűzrendészeti szabályainak három fődolgot kell figyelemre méltatni: 1. A megelőző tűzrendészetet. 2. A tűzoltást. 3. A tűzvész utáni teendőket.

A megelőző tűzrendészetről igen sok paragrafust találunk úgy az országos, mint a megyei és a most készült községi szabályrendeletekben s bár sok üdvös dologgal találkozunk e részben, különösen az új építkezésnél, mégis mind azt, a mi a megelőző tűzrendészethez tartozik, keresz-

tülvinni egyelőre talán még sem lehet, de a meglévő helyzettel számolva, az óvó intézkedések kárhóztatva való keresztülvitele mellett inkább a tűzoltásra kell egyelőre a főszólyt helyezni.

A tűzvész elfojtását — a szabályrendelet szerint — a tűzoltóság eszközli s ez lehet: önkéntes, fizetett és községi kötelezett tűzoltóság. Különösen ezen utóbbi vagyis kötelezett tűzoltóság az, mely megyénk községeiben minden nagyobb anyagi megterhelés nélkül szervezhető, annál is inkább, hisz már az 1888-iki 53888. sz. tűzrendészeti kormányrendelet megjelenésekor lettek községeink szívószerkezetű tüzi fecskendővel ellátva, hogy ezek gondozás és kezelés nélkül sok helyen lim-lom közt hevernek s tűzoltásra szükség esetén egyáltalán nem használhatók, csupán annak folyománya, hogy nemes a községekben szervezett tűzoltóság.

Valóban csodálkozunk kell azon nemtörődömségen, melyre sok helyen a nép a tűzoltóság üdvös intézményét kárhóztatta, midőn más megyék községeinek tűzrendészete a korral tartva előre tör, mi még most is a kezdet kezdeténél vagyunk.

Megyénk tűzrendészetének fejlődésére káros befolyással van azon körülmény is, hogy a már meglévő megyénkbeli tűzoltó testületek — más megyék módjára — nem tömörültek ez ideig egy *vármegyei tűzoltószövetségbe*; nincs sem vármegyei, sem járási tűzrendészeti felügyelőségünk, ezek nélkül pedig a tűzoltóságok egyöntetű szervezése és vezetése nem is képzelhető. Az országos tűzoltószövetség még 1904-ben adott ki egy idevágó utmutatást, mely egy a vármegyei tűzrendészetének felügyeletével, mint az ezzel kapcsolatos tűzrendészeti eljárással részletesen foglalkozik.

Föl tehát a munkára, most úgy is itt a tél, a legakalmasabb idő a szervezés keresztülvételére. Megyénk vezető közegei a rimaszombati tűzoltóparancsnoksággal egyetemben tegyék meg a vármegyei tűzoltószövetség létesítése iránt a kezdeményező lépést, mi vidékiek örömmel sorakozunk a kibontott zászló alá. A tűzrendészeti felügyelők kinevezése szorgos munkát keretében még a tél folyamán intéztessék el.

Korántsem akarom ezen új állások szervezésével községeinket új terhekkel sújtani, elvégre akad mindig ügybuzgó szakavatott egyén, ki ezen felügyeletet hajlandó lesz egyelőre talán díjazás nélkül is vagy legfeljebb a fuvarköltések megtérítése ellenében gyakorolni.

Kárba vész a hatóság minden intézkedése a tűzrendészet terén ilyen irányító, vezető és ellenőrző közeg nélkül.

Sokat lehetne e tárgyról írni, de nem folytatom, egyszerűen az érdekeltek figyelmét az országos tűzoltószövetségre, Budapest, Rákóczi-ut 38. sz. a. irányítom, ez a tűzrendészet terén — bármily irányban — szívesen szolgál utbaigazítással.

Egy tűzoltóparancsnok.

Széljegyzetek.

Bethlehem felett elhangzott az ének: *dicsőség a magasban az Istennek*. Gyönyörűen zengett, szépen szólt. Ki tudja, hány szívbe hatolt . . .

Mikor a múlt században az oceán mélységeiben először ezikázott át a villamos áram, az első kábeli távirat, mely Amerikából Angliába indult ez volt: „gloria in altissimis Deo” *dicsőség a mélységben Istennek* . . .

Az angyali ének dallamát mi nem hallottuk. Képzelnünk képzelnünk, de hallani nem is fogjuk. Biztos, hogy szép volt. De ha a dallam el is hangzott már régen, megmaradt a szöveg. S dallam nélkül is nagyon szép ez ének: *dicsőség a magasban*.

A kábel rezgése is elmúlt. De azért itt is megmaradt a szöveg. És mély értelme van itt is! A mélységben! Itt, lent, a földön. Mint hogy ha csak az Isten diadalát hirdetné, hogy mindenféle haladás, rendszerek, törekvések, titkos

és nyílt társulások mellett mindig megmarad egy szó: az Isten.

A mélységben! Mert az emberre nézve itt van az élet, a mélységben. Nem fönt a hóviharos, hideg magasban, a hol a levegő fogy, a fa törpül, a vér ritkul és az ember is összezsugorodik. Hanem lent a mélyben, a hol színt kap a virág, sudár törzset a fa, egészséges termetet az ember!

Igen. Dicsőség fönt és lent!

*

Ismeretes fogalmakkal dolgozunk, ezeket emlegetjük. Velük nem új dolgokat mondunk, hanem csak új tartalmat adunk az életnek, ha magunkat teljesen ezen megisméltető fogalmak befolyása alá állítjuk. Akkor ezek nem lesznek és nem maradnak hétköznapi fogalmak, hanem elevenséget adnak a világnak.

Pl. hit, ez egy név; hazaszeretet, ez egy név; béke, ez egy név! Ha megtöltjük őket tartalommal, akkor rabszolgái leszünk e neveknek és így fog virulni a társadalom. A hittől az élet; a hazaszeretettől a haza; a békétől az ember szíve!

És mi kell még?! Van még egyéb? Nincs! Az emberiségnek ez a három örökös legfontosabb fogalma; életének mozgató ereje és boldogulásának tág mezeje! . . .

Hit, haza és béke . . .

Hírek és vegyesek.

Olvasóinkhoz. Tisztelettel telkérjük lapunk mindazon olvasóit, kik még az előfizetést meg nem ujtották, avagy hátralékaikat ki nem egyenlítették, hogy úgy az előfizetést megújítani, mint a hátralékos előfizetést kiegyenlíteni szíveskedjenek. Tisztelettel

a „GÖMÖR-KISHONT” kiadóhivatala.

Boldog ünnepeket kívánunk:

Lapunk olvasóinak, előfizetőinek és munkatársainknak.

A „Gömör-Kishont” szerkesztősége és kiadóhivatala.

Miniszttereink kitüntetése. Méltó és szép kitüntetést hozott a karácsony gróf *Serényi* és *Hazai* minisztereknek, vármegyénk jeles születneinek, amennyiben Ő felsége val. belső titkos tanácsosokká nevezte ki a kitünő két államférfit. Kitüntetésük alkalmából mi is őszinte meleg szívvel üdvözljük őket, s erőt és törhetlen kitartást kívánunk nehéz munkájukhoz és Isten áldását nemes, hazafias törekvésük biztos sikerére.

Nagylelkű adomány. Gróf *Andrássy* Dénes, megyénk nemeslelkű főura ismét több alapítványt tett. Jeleztük, hogy a múzeum céljaira 5000 koronát adományozott, most ujabban a Pesti Hirlaphoz 2000 koronát küldött 500—500 koronát az ingyen tejre és ingyen kenyérre és 1000 koronát a Pesti Hirlap millenáris alapjához. Azóta a múlt héten ismét 5000 koronás alapítvánnyal gyarapította bőkezű jótékony adományainak számát. Ezt az 5000 koronás adományt a *Rimaszombatban létesítendő tanítói internátus céljaira juttatta* a nemes gróf, ki már e célra 8 évvel ezelőtt 10000 koronát adományozott. Dr. *Sulyovszky* István királyi tanácsos jószágkormányzó ugyancsak az internátus céljaira 400 koronát adományozott.

Karácsonyi adomány a nyomorékoknak. *Bencsik* Sándor helybeli róm. kath. hittanár, a múlt héten uzsonnát adott a Fehéskereszt egylet gyermekeinek; s hogy a vallási hitet is felkeltse és erősítse bennök, a Jézuska emlékére szép szent képekkel és érmeccsékkel ajándékozta meg a kicsinyeket. — Az elnökség ezért a nemes cselekedetért, ez uton fejezi ki őszinte köszönetét.

Legujabb, legszebb kézimunkák, gobelinek, smyrnák kapkátok: **Özv. Vajdánénál** Miskolcz, Széchenyi-u. 18. sz. Montirozás, himzés, kézimunka.

A választott bíróságok elnökei.

Jeleztük mult számunkban, hogy a rimaszombati kerületi munkásbiztosító pénztár választott bírósága elnökségében változás állott be. Elnökké *Cseh István* törvényszéki bíró, helyettesévé *dr. Kálniczky Géza* törvényszéki bíró nevezetett ki 1911. január 1-től kezdve. A *rosnyói* ker. munkásbiztosító pénztár választott bírósági elnökévé *Tichy Mihály* táblabírói ezimmet és jelleggel felruházott rosnyói kir. járásbíró, helyettesévé *Aranyossy Béla* kir. járásbíró nevezte ki a kereskedelmi miniszter.

Katonai hírek. Temes-szlatinai *Brinzev* Arthur vezérkari kapitányt Ó Felsőge, a közös hadügyminiszeri sajtóiroda főnökévé nevezte ki. A kinevezett *Hámos* Aladár veje.

Rendőr tisztviselők gyűlése. A rendőr tisztviselők országos egyesülete mult vasárnap tartotta évi rendes közgyűlését Budapesten, melyen városunkból *Badinyi Gyula* rendőrkapitány vett részt.

Ügyészségi megbízott. Az igazságügy-miniszter *dr. Takácsy Ákost*, a rimaszombati kir. ügyészséghez beosztott bírósági joggyakornokot, a helybeli kir. ügyészség kerületébe ügyészségi megbízottá nevezte ki.

Egy gyárigazgató ünneplése. A Coburg hercegi vasgyárak igazgatójává *Schröder Gyula* nyugalmába vonulása után *Galotti Miksa* vasgyári felügyelő lett kinevezve. A kinevezett, ki olasz eredetű férfi, még elég fiatal, képzett, tapasztalt, derék férfi. Csak pár éve van Magyarországon és már teljesen bírja nyelvünket s ezelőtt 3-4 évvel a magyar állampolgári jogot is megszerezte. Mindenesetre tehát csak nyereség a hercegi vasgyárakra, de honi vasiparunkra is, hogy ismét egy szakképzett egyénrel szaporodtak e téren működő szakembereink. Ünnepléses beiktatása f. hó 8-án folyt le Koháryházán (Pohorella vasgyár), mely alkalomból az egész hercegi tisztikar összegyűlt. Az ünnepléses lakomán mintegy 80-an vettek részt, közöttük *Kubinyi Géza*, a kerület képviselője és *Tomory Géza*, a járás főszolgabírója is. Az első pohárköszöntőt *Tomory főszolgabíró* mondotta *Coburg* hercegre, a nép jötevőjére, majd folytatva az új igazgatót éltette, ki meghatottan mondott köszönetet. Azután *Kubinyi* képviselő éltette az új igazgatót és szép nejt, majd pedig a garamvölgyi összes és lelkes honleányokat. Reméljük, hogy az új igazgató vármegyei közéletünkben is élénken fog részt venni.

Basilidesz Manczi sikere. A fővárosi és békésmegyei lapokban olvastuk, hogy *Basilidesz Gusztáv* jolsvai polgármester bájos leánya: *Manczi*, opera énekesnő ismét nagy sikert aratott fellépésével és hangjával a f. hó 11-én Szarvason megtartott leány ünnepélyen. Nem új e név előttünk, mert már a mult évben is nagy sikerekkel énekelt jeles szülöttünk több fellépése alkalmával. Most pedig miután már az iskolát elvégezte és az operai énekesnő képesítést megszerezte reméljük, hogy mielőtt elszereződnek, a tél folyamán teljes diadalt fog aratni és abból városunkat sem fogja kihagyni.

Tanügyi kinevezés. A vallás- és közoktatási miniszter *Bartholomaeidesz Margit* dobosinai és *Szilágyi Zoltán* nagyroczai áll. polgári iskolai segédtanítónőt, illetve segédtanítót a X-ik fizetési osztályba rendes tanítónővé, illetve tanítónővé nevezte ki.

Halálozások. *Jeszenszky Samu* helybeli szijgyártó-mestert mély gyász érte, amennyiben felesége szül. *Takács Mariska* folyó hó 21-ikén 32 éves korában, néhány heti betegség után elhunyt. Őt árva siratja a korán elhunyt asszonyt.

Jávorszky János ácssegéd, ki ezelőtt 2-3 éve miniszteri elismerésben és jutalomban részesült, mert Soós Ferencznel évtizedeken át dolgozott, f. hó 19-ikén 70 éves korában elhunyt.

Központi választmányi ülés. A vármegyei központi választmánya folyó hó 29-én d. u. 3 órakor *Lukács Géza* alispán elnökle alatt, a vármegyei házában ülést fog tartani. Az ülés egyedüli tárgya lesz az országgyűlési képviselő választók 1911-ik évre érvényes névjegyzékének meghitelesítése.

Kaszinói közgyűlés. A rimaszombati kaszinó f. hó 18-án délután a kitűzött időre való megjelenésben akadályozott *Samarjay János* felkérésére *Medveczky Sándor* igazgató elnökle alatt rendkívüli közgyűlést tartott, melynek tárgyát elnökválasztás és az igazgatóválasztmány

több javaslata, végül alapszabálymódosítás képezte. Az elnöki tiszt betöltésére vonatkozólag a személyben nem jutott megállapodásra a közgyűlés s így a választás a februárban tartandó évi rendes közgyűlésre halasztott. A közgyűlés elfogadta a választmány javaslatát a könyvtárhelyiség kiűritésére és bérbeadására vonatkozólag. *Dr. Baksay Dezsőnek* a kaszinó reorganizációjára és alapszabályainak megváltoztatására nézve előterjesztett indítványát a közgyűlés a választmányhoz tette át tárgyalás és javaslattétel céljából. Végül az alapszabályoknak a miniszterium által kívánt módosításához a közgyűlés hozzájárult.

Lemondott körjegyző. *Szlaicsányi Ferencz*, a ratkói járás újvársári körének körjegyzője hivataláról lemondott, mert *Rákospalotára* jegyzővé választották meg. Midőn e derék férfi távozását — ki 13 évig hazafias missiót teljesített az ottani vidéken — sajnáljuk, egyidejűleg új hivatalában sok szerencsét kívánunk neki.

Tanudij jótékony célra. *Margulit Gyula* ajnácskői földbirtokos, a rimaszombati törvényszéknél tanuzási díj címén felvett 8 kor. 20 fillert a rimaszombati gyermekotthonnak ajándékozta. E követendő szép cselekedetért, a Fehér-Kereszt egylet elnöksége ez uton fejezi ki hálás köszönetét.

Ajándék a nyomorék gyermekeknek. *Czinke István* helybeli ref. lelkész a nyomorék gyermekeknek szép imakönyvet ajándékozott karácsonyra. Az elnökség ez uton köszöni meg ez alkalomszerű becses ajándékot.

Szegények karácsonya. A helybeli kath. olvasóegylet rég szokásához híven az idén is gondolt azokra a szegényekre, kiknek a legcsekélyebb adomány is valóságos jótétemény mindinkább dráguló és ép ezért szegény napjainkban. Résztint könyöradományokból, résztint saját „szegények alapjából” 124 koronát osztott szét 33 szegény között. Ez a szétosztás kis ünnepély keretében történt meg, mely alkalommal *Váry János* elnökle mellett az egyleti tagok is szép számmal gyűltek egybe. Rövid alkalmi beszédet *Traum Péter* s. lelkész mondott. Szép és elismerésre méltó dolog, hogy a nagyobb arányokat öltő egylet tradícióihoz ragaszkodva, most is fűntartja valóban nemes liberalizmusát és minden vallási tekintet nélkül nyújtott alumnusát annak a ki szegény.

Nyomorék gyermekek karácsonya. Bár az volt hirdelve, hogy a Fehér-Kereszt egylet, a gyermekek között fellépett járvány folytán nem tartja meg karácsonyi ünnepélyét, mégis mivel újabb megbetegedés nem történt és a kedélyek is már nyugodtak, az ünnepély a nyilvánosság kizárásával f. hó 22. d. u. 4 órakor az egylet helyiségében meglépett tartva. Az ünnepélyen jelen volt: *Lukács Géza*, a fehér-kereszt elnöke, *Samarjay János* a nőegylet elnöke, *Kern Adolfné* és *dr. Baksay Dezsőné*, a fehér-kereszt alelnökei, *dr. Marikowszky Istvánné* a nőegylet igazgatója, *dr. Löcherer Tamásné* választmányi tag, *Illés Ilona* állami tanítónő és *Komáromy István* titkár. A karácsonyfát a gondos nőikek gyönyörűen fel díszítették s gyertyagyújtás után a tanítónő bevezette az apró nyomorékokat. Megható pillanatokat idéztek elő szép énekeikkel és alkalmi párbeszédeikkel. Ezután következett az ajándékok kiosztása, melyből bőven jutott mindenkinek. Ugy értesültünk, hogy mihelyt a kedélyek nyugodtabbak lesznek és az aggodalmak eloszlának, az ünnepélyt megismétlik a kisebb gyermekek részére pásztorjátékkal.

Elmaradt karácsonyi ünnepély. Rimaszombat és vidéke jótékony nőegylete a f. hó 21-én jelzett karácsonyi ünnepélyt nem tartotta meg, hanem f. hó 23-án pénteken a rimatamásfalai háztartási iskolában szükkörben tartotta meg az ünnepélyt, kiszolgáltatta a gyermekeknek és a szegény öregeknek a nehezen várt karácsonyi ajándékokat.

Közgyűlés. A gömörmegyei kereskedelmi részvénytársaság f. hó 21-én *Széman Endre* elnökle alatt tartotta évi rendes közgyűlését, melyen az igazgatóság és a felügyelő-bizottság jelentését tudomásul vették, elfogadták a javaslatokat, részvényenként 100 korona osztalékot fizet a részvénytársaság s a felmentvényt úgy az igazgatóságnak, mint a felügyelő-bizottságnak megadták. A közgyűlés hálás elismerést és köszönetet szavazott *Széman Endre* elnöknek és

dr. Cziner Miksa jogtanácsosnak a lefolyt évben kifejtett buzgó működéséért.

A miskolci kereskedelmi és iparkamara f. hó 20-ikán ülést tartott, melyen *Szabó József* mérszáros, *Feymann László* és *Gescheit J.* jelentek meg a megyéből. Minket közelről érdekel az, hogy a városunkban tartott szombat napi hetivásároknak szerdára való át-helyezésének tervét a kamara pártolja, s kedvező javaslattal terjeszté fel a miniszteriumhoz.

Szilveszter estély. A rimaszombati kaszinó, a szilvesztert ez évben is házi estéllyel fogja megünnepelni. Ugy értesültünk, meghívókat a régi szokáshoz híven ezuttal sem küldenek széjjel, de szívesen látnak mindenkit. Az estélyre a városból és vidékéről is sokan készülnek. A sikerét, illetőleg az most is kitűnően fog sikerülni: mert lesz jó vacsora és reggelig tartó táncz, — na meg aztán a fiatalág is kifog tenni magáért, a vig kedélyü *Medveczky Sándor* bácsi vezérlete alatt.

Teaestély. A helybeli kath. olvasóegylet a jövő év január 6-ikára teaestélyt tervez.

Szilveszter-est. A rimaszombati Polgári Olvasókör a szokásos Szilveszter-estét most is megtartja. A vigalmi bizottság sok érdekes kabaré számról gondoskodott a közönség mulattatására. Belépti díj 1 korona.

Értesítés. A helybeli posta- és távirduhivatal vezetőjétől a távolsági forgalomban váltott beszélgetési díjak elszámolására vonatkozólag — a felszólamlások kikerülése végett — az alábbi sorokat kaptuk: „A távbeszélő előfizetők szíves figyelmét ismételten felhívom a „Távbeszélő szabályzat” 42-ik pontjára, melyszerint ama kedvezmény, hogy az előfizető állomásáról díjtalanul más is beszélhet, csakis a helyi forgalomra terjed ki. A távolsági (interurbán környékbéli, törvényhatósági) forgalomban tehát az előfizető állomásáról az évi átalány ellenében csakis az állomás tulajdonosa beszélhet. Az ezen forgalmi viszonylatban az előfizetői állomásokról mások részéről történt beszélgetések díjkötelesek. Az ilyen díjköteles beszélgetések díjáért az állomás előfizetője szavatol.”

Panama az italmérési engedélyek körül. Vármegyénk ez ideig még ment volt az italmérési engedélyek körül előforduló panamáktól. Most azonban már sűrűn hangzik a panasza, hogy az itt is meghonosodott. Különösen székvárosunk feltűnő példa erre, hol már eddig is 10 engedéllyel több adatott meg, mint a mennyit a miniszter által leszállított létszám megengedne. Hiába való a hatóságok tiltakozása és a lelkészek teljajdulása a gombamódra felszaporodott korcsmák ellen, mert ennek daczára az engedélyek megadatnak. Ma már úgy áll a dolog, hogy maholnap csak az az ingatlan lesz elidegeníthető, mellyel egy italmérési engedély jár mint tartozék vagy szolgálat, s még megérjük, hogy városunkat a korcsmák városának fogják ismerni. — Nézzük csak a ref. templom környékét minden irányban, akkor e panaszunk ad mindenki igazat. Menjünk ki a feledi állomásra is. Ott az előtt elég volt egy korcsma, mostan azonban még kettőnek az engedélyezéseért fáradsznak és róka utakon egy személy nevére. Hová fog ez vezetni, mikor már nagy mozgalom indult meg az alkohol élvezete és romboló hatása ellen. Ha nincs alkalom, nincsen tolvaj sem. Ha tehát nem volna annyi korcsma, nem lenne annyi részeges ember sem. Reméljük azonban, hogy ennek mielőbb vége fog szakadni; mert egy elég befolyásos ember kezébe vette ez ügyet és kutatja, hogy ki ez ügyben a firminder és kinek jár ki a jó honorárium. — Annak idején folytatni fogjuk, mert úgy is, de panaszra még inkább kötelességünk ez ügyet szellőztetni.

Tüzek. Folyó hó 20-án este Balogtamásiban kigyuladt a *Boholy Sándor* szénaboglyája, de a gyorsan előjövő lakosság eloltotta, tovább nem terjedt. — Ugyancsak e hó első hetében ugyancsak a községi rakodóban kigyuladt *Bán Béla* f. löherés boglyája, de azt is sikerült a lakosságnak idejében eloltani.

Köszönet nyilvánítás. Áldja meg az Isten mindazokat, kik kedves jó fiam koporsóját, jelenlétükkel megtisztelni, illetve részvétso-raikkal vérző apai szívemet vigasztalni kegyeskedtek. Fogadják jószágukért leghálásabb köszönetemet. *Batta György* ref. lelkész.

Fehér-kereszt mulatság. Ugy halljuk, hogy a *Lukács* Gézáné elnöklése alatt szép eredményekkel működő gömörmegyei Fehér-kereszt egyesület is a farsang alatt nagyobb szabású estélyt fog rendezni, melynek sikerét az elnöknő kiváló egyénisége és azon körülmény, hogy két év óta az egyesület nem rendezett semmit, nagyban elő fogja mozdítani.

Vadászatok. Daczára a rossz időnek mégis folynak a vadászatok. Az elmúlt héten a *Rimamurányi salgó-tarjáni egyesület* rendezett négy-napra terjedő nagy hajtóvadászatot a klenőczyi és nyustyai pagonyokban. *Bobok* Tivadar erdőmester és az erdőgondnokok mindent elkövettek, hogy a vadászat jól sikerüljön s bár volt disznó elegendő, puskavégre kevés jött, hanem inkább visszatört. — Az eredmény azonban kielégítő, amennyiben 5 darab disznó esett, ezek között egy 200 kilós kapitális kan. A vadászaton megyénkből, Budapestről és Bécsből több előkelő nimród vett részt.

A másik nagyobb hajtóvadászatot *Dénes Géza*, gróf *Andrássy Géza* erdőigazgatója rendezte a szádvári erdőségeken, hol még rosszabb idő járt, mint nálunk. Mégis esett 3 drb. disznó ott is.

Folyó hó 22-én a rimaszombati vadásztársulat vadászott szép eredménnyel a tamásfalai pagonyban. Terítékre került 5 őz, 1 vaddisznó, 12 fácán, 40 nyul és 1 róka.

Fertőtlenítés. A helybeli főgimnázium helyiségét — miután a vörheny megbetegedés a növendékek között kezdődött — alapos fertőtlenítés alá vették, s e héten minden termet gondosan dezinficiáltak.

Vizbefult gyermek. Klenőczon f. hó 19-ikén *Csernák* Andrásné 3 éves kis leánya: *Mária*, míg anyja a padlással járt, kiment a házból s a megáradt Rima vizébe esett. A kis leány belefutott a vízbe, s hulláját mintegy 150 méternyire a háztól fogták ki a vízből. A bíróság megindította az eljárást a gondatlan anya ellen, kit munkából hazatért ura első felindulásában tejszével agyon akart verni. Folyó hó 20-án felbontotta a bíróság a kis gyermek hulláját.

Tüzesetek a vidéken. Hangonyi tudósítónktól kapjuk a hírt, hogy ott november és deczember hónapokban több apróbb tüzeset fordult elő. A tüzesetek gyújtogatásból származnak, de a gyújtogatót még ez ideig nem sikerült kikutatni.

Köszönetnyilvánítás. A rimaszombati egyesült protestáns főgimnázium tekintetes tanári karának — nagyreményű III. osztályu tanulóinak — valamint mindazoknak, kik Istenben boldogult *Béla* fiunk elhunytá alkalmából mérhetetlen fájdalunkat részvétükkel enyhíteni igyekeztek, ez uton mondunk hálás köszönetet.
Seidner Bertalan és neje.

Szekesztői üzenetek.

H. Hangony. A tudósítást köszönjük, üdvözlő versét illetékes helyre juttattuk.

Előfizetőinknek. A lapunk kiadójától mostan szétküldött előfizetési díjakra vonatkozó figyelmeztetésekre már két levelet kaptunk. Szerkesztőségünknek a lap anyagi dolgába nincsen semmi beleszólása. Az esetleges tévedések helyreigazítását azonban készséggel közvetítjük, mint azt az előfordult esetekből máris megtettük.

CSARNOK.

A kis Jézus látogatása.

Írta: SZÉCSI ISTVÁN.

Dr. Herendy Boldizsár mosolyogva rakta félre a czimére érkezett karácsonyi üdvözlőket, miközben így monologizált:

— Nem tudom minek tartsam kedves embertársaimat; naivaknak vagy számítóknak. Micsoda bolond dolog nekem boldog karácsonyi ünnepeket kívánni, hiszen ez épen olyan nap mint a többi. És csodálatos, füzé tovább gondolatait, mikor még joghallgató voltam, és a külváros egyik pinczelakásában egy zsemlyét vacsoráltam ezen a szent estén, senkinek sem jutott eszébe, hogy boldog karácsonyi ünnepeket kívánjon nekem . . . de most, a híres, neves, gazdag ügyvédet érdemes felkeresni és boldog karácsonyi ünnepet kívánni neki; ja! az emberek önzők.

Az ügyvéd lekonykolt a finom mahagoni

írásztalra és turkált a sok-sok karácsonyi üdvözlőtek között, miközben a rég elmúlt jogász-kori karácsonyok jutottak eszébe, a sok nyomorúságos napok, ünnepek, melyet tanulva, éhezve végigszenvedett.

A sok szomorú visszaemlékezés között akadt egy, mely jólesőleg érinté az ügyvédet s ez az, hogy minden karácsony napján, délután megjelent egy halvány, szép szőke leány a lakásán és sok-sok mindenféle, jó emivalót hozott neki és ekkor igazán ünnepnapja volt neki, jól lakhatott, amugy magyarosan. Ez a szép, halvány leány a nővére volt, aki egy beteges, ideges öreg nagyságos asszonynál volt, félig mint gondozó, félig mint betegápoló. akin a nagyságos asszony minden mérgét kitölthet. Sietett is haza, csak azt várta meg, míg a fivére evett, ezt az élvezetet nem tudta magától megtagadni.

— Maradnék még Bódikám, de nem lehet, ugyanis kapok már a nagyságos asszonytól, sehogyan sem akart erőszenni, pedig látod, csak egy évben egyetlen egyszer van ez a kis szabadságom.

Az ügyvéd ur, míg ezeket végig gondolta, idegesen babrált egy levelet, csak úgy öntudatlanul, azután mintegy önmagától kérdező:

— Hova is lehetett szegény, jó nővérem, még csak életjelt sem ad magáról, pedig ő volna egyedüli testvérem s ja! az élet olyan, hogy rem enged időt arra, hogy utánna nézék, vajjon él-e még? — De, azt hiszem már meghalt, különben felkeresett volna, de meg olyan halvány, olyan gyenge volt szegény.

Az ügyvéd ur szívét valami melegség járta át, de azután ismét valami nagyon-nagyon nagy ürességet érzett ott bent, tehát már ő sem élne, az az egy, akit az ő önző, hideg szíve a mennyire tőle telt, szeretni tudott. — Fázott. — Megrázkódott. — A fényes kandelóra nézett, mely önté magából a kellemes meleget, s hogy épen valamit csináljon a kezében lévő levelet, hanyagul és unottan felbontotta és mivel ez órában épen ráért, fanyarul olvasni kezdte:

Kedves Bódikám!

Tudom, hogy gazdag ember vagy, azért eddig nem is mertem alkalmatlankodni nálad, nem akartam terhedre lenni, ezt elismerheted, de most . . . most nagyon kérlek, segíts valamivel; mondom, nem tenném, de férjemnek már télére nincs állása, én, ő és a három gyermek éhezünk, fázunk ezen a szép, ezen a gyönyörűsége szent karácsonyi estén egy kis pincze lakásban, melyben még könyörületből meghagytak. — Ne haragudj, ha alkalmatlan voltam. Czimem: Berek-utca 12. — Ölel, esőkol nővéred:

Perjésné-Herendy Magda.

Dr. Herendy, míg ezt a levelet olvasá, olyan furesza mozdulatokat tett, mintha nem volna rendben mind a tizenkét kereke, — miután pedig a levél végére ért, minden gondolkodás nélkül idegesen csezengett, majd az órát nézte. Esti hét óra volt.

A házmestere, a ki egyuttal az inasi teendőket is végezte, a mint besietett, majd hanyatvágódott csodálkozásában. Még ő ilyenek nem látta a nagyságos urat; a máskor kimérten, meggondolva cselekedő ügyvéd olyan összeviszszaságot trécselt neki össze nagy sebbel-lobbal, hogy ha merte volna, nagyot kaczagott volna rajta.

— Gyuri, — de ugorjon, — itt van a pénz, menjen azonnal és vegyen egy karácsonytát, de a legszebbet, érti, azután a felesége fütse be a nagy szalont, a karácsonytát oda állítsák be, a Göndör vendéglőben rendeljen meg, . . . megálljon csak, egy . . . kettő . . . igen hat személyre karácsonyesti vacsorát, tudja, karácsonyesti vacsorát, mert ma az Ur Jézuska született, érti az Ur Jézuska!

Gyuri valahogy kihebegte, hogy hiszen hogyné tudná, ők is örvendeznek annak, de a jámbor Gyuri sehogy sem tudta megérteni, hogy kinek is legyen az a hat személyes vacsora; meg azután, ha vendége léssen is a nagyságos urnak, de minek az a fényes karácsonyfá, hiszen nem szokta azt az uri népség, pláne, ha gyerek nincs a háznál, itt meg még asszony sincs. Ejnye! Ejnye!

— No! mit bámul? — zavarta fel az ügyvéd ur álmodozásából Gyurit, — rohanjon, hiszen becsukják a boltot, elcsapom, ha nem teszi meg úgy amint mondtam; előre. — Azaz, megálljon csak, szóljon Jánosnak, hogy a leg-

nagyobb sietséggel fogjon be, de két perc alatt máris jelentse, hogy készen áll a kocsi.

A házmester elloholt, utközben azonban vett annyi időt, hogy beszéljön a feleségének, hogy a nagyságos ur alighanem megbomlott, de azért csak fütse be a nagy szalont, de gyorsan ám, mert baj lesz.

A házmesterné gyorsan vitt egy lapát parázst a kályhába s míg befütött, a nagyságos ur folyton azt magyarázta neki, hogy ma este van az a szent este, mikor ünnepejük az Ur Jézus születését, hát csak tegyen ki magáért és szépen állítsa fel a karácsonyfát, melegre deritse a szobát, mert ma . . . ma nagy, szép, szent este van, mert az Ur Jézus ma eljön *ide is*, hoz meleget a sziveknek, azért illően kell fogadni.

A józan, egyszerű gondolkodású házmesterné egész őszintén megjegyezte, hogy akkor, ha már így áll a dolog, akkor jó lenne azt a két szeméremetlen, ruhátlan dámát ábrázoló képet leakasztani a falról, mert ő tudja, hogy ahol az ilyeneket szeretik, oda nem jön szívesen a kis Jézus.

És dr. Herendy megbizta a házmesternét, hogy csak úgy rendezzen el mindent, hogy a kis Jézuska ne találjon hibát.

Azután elrobogott a gummikerekű kocsiján azokhoz, akiknek köszönhette, hogy az Ur Jézust láthatta vendégül házába.

Elhozta őket a nyomorból a jólétbe, a szomorúságból a vigságba, de velük az ő hajlékába is beköltözött az Ur Jézus, aki ha nem is hoz földi kincseket, de hoz nagy-nagy boldogító melegséget a szivekbe.

Ugy meg jár-kelet most a doktor az ő nagy rezidentiajában, úgy jön-megy, mert meleg a szíve a jézusi melegtől és nagyon boldog.

És még akadnak emberek, akik azt mondják: letűnt a csodák kora.

Fehér kereszt nyugtázások. Özv.

báró Luzsénszky Henriké Osgyánból 50 koéona, *Hevesy* Lászlóné Sajószárnából 2 kor. és ruhaneműek, *Vajda* Pálné Lyukva pusztáról 10 kor., *L.* és *B.* helyből 10 kor. *Dr. Löcherer* Tamásné ruhaneműek. *Hisnyay* Heinzelmann Alfrédné Liezből 10 kor. és ruhaneműek, *Knöpfler* Károly szép karácsonytát, *dr. Fornet* Gyula 4 koronát, *Stech* Géza "Az én ujságom" 6 kötetét, *Musotter* Miklósné 1 korona, özvegy *Káposztás Józsefné* 1 korona *Mészáros Csernyánszky Vali* 2 kor., *Derekas János* 3 kor., *Reisz M.* 1 kor., *Fisher Berta* 50 fill., *Donát Sámuel* 20 fill., *Hozelicz Salamon* 40 fill., *Neuman Armin* 1 kor., *Leikovic* 40 fillér, *Enyedi Miksáné* 2 kor., *Veres Ignác* né ruhanemű, *Lang Vilmos* 50 fill., *N. N.* 30 fill., *Adorján Lőrinczné* 2 kor., özv. *Szabó Samuné* 2 kor., *Komáromy Gézáné* 1 kor., *Jesko Sára* 1 kor., özv. *Mészáros Kálmán* 2 kor., *dr. Veres Samuné* 2 kor., *Kubinyi Ferenczné* 2 kor., *Szelezky Árpádné* 2 kor., *Benyo Lászlóné* 1 kor., özv. *Percz Lajosné* 2 kor., *Pásztor Lászlóné* 50 fill., *Langhoffer Viktória* 1 kor., özv. *Benko Jánosné* 2 kor., *Jaczkó Pálné* 2 kor., özv. *Szabó Károlyné* 2 kor., *Deusch Miksáné* 1 kor., *Beliczky Viktorné* 1 kor., *Krizsó Tamásné* 2 kor., *dr. Haas Andorné* 1 kor., *Institörisz Endréné* 2 kor., *dr. Törköly Józskáné* 5 kor., *Szabó Elemérné* 2 kor., *Jurasko Jakabné* 2 kor., *Kálniczky Gézáné* 2 kor., *G. Jozefine* 1 kor., *Penyigei Lajosné* 1 kor., *Bihary Istvánné* 1 kor., *Hager Lajosné* 50 fill., *Striczky Árpádné* 2 kor., *Törköly Józsefné* 2 kor., *Hámos Zoltánné* 2 kor., *Molnár Lajosné* 1 kor., *Urbán Ferenczné* 1 kor., *Szabó József* 1 kor., *Ráduly Józsefné* 1 kor., *Jakab Jánosné* 1 kor., *Kerekes Dezsóné* 2 kor., *dr. Dorgó Gáborné* 5 kor. *dr. Wallentinyi Dezsóné* 1 kor., *Kalla Mihályné* 1 kor., *Bánhid Istvánné* 2 kor., *Biszterszky Lajosné* 50 fillér, *Szakall Vinczéné* 2 kor., *Gasko Jánosné* 50 fill., *Kathona Gézáné* 1 kor., *Dapsy Józsefné* 2 kor., *Eperjessy Józsefné* 1 korona, *dr. Sigmund Józsefné* 1 kor., *Marton Jánosné* ruhaneműek, *Illés Gyuláné* 2 kor., *Kosiner Vilmos* 2 kor., *N. N.* 50 fillér, *Czinke Istvánné* 2 kor., *Braun Gabi* 10 fill., *Kubinyi Andorné* 2 kor., *Szakall Barnáné* 1 kor., *Tóth Ilona* 1 kor., *Braun Gyuláné* 1 kor., *Bérczi Elekné* 50 fill., *Braun Sándorné* 1 kor., *Istók Józsefné* 1 kor., *Soós Gyuláné* 1 kor., *Kovács Gézáné* 1 kor., *B. S.* 20 fill., *Horváthné* 1 kor., *Máriássy Lászlóné* 2 kor., *Madarász Pálné* 2 korona, *Szakall Andorné* 2 kor., *Abonyi Farkas Matild*

2 kor., Ragályi Istvánné 2 kor., öz. Kovács Józsefné 50 fill., Sch. L. 20 fillér, Sáfrányiné 1 kor., Emőkiné 2 kor., Pongrácz Pálné 1 kor., Fábriné 2 kor., öz. Hlozek Jánosné 2 korona, Dikmann Jenőné 2 kor., Molnár Józsefné 2 kor., Benedek Gyuláné ruhanemű, Máthé Károlyné 2 kor., Dikmann Lászlóné 1 kor., Kohn Adolfné 50 fill., N. N. 10 fill., Rábely Béláné 1 kor., N. N. 30 fill., Máthé Jenőné 5 kor., Fodor Jenőné 1 kor., dr. Kovács Lászlóné 1 kor., Matolcsy Pálné 1 kor., Pogány Istvánné 1 kor., Kohn Albertné 1 korona, Mondada Józsefné 1 korona, Varga Lajosné 1 korona, Pék József 1 korona, Fonet 2 korona, Abonyi Pál 2 korona, Bekény Béláné 2 korona, dr. Witt Sándorné 2 korona, Benne Emma 4 korona, Ragályi Gyuláné 20 kor., Bornemisza Istvánné 5 kor., Bornemisza Elemér 5 kor., Lengyel Ivánné 2 kor., ruhanemű, Gede Istvánné 4 korona, 20 drb. kalács, Stolcz Mártonné 1 kor., Márton Imréné 1 kor., dr. Csernay Dánielné 1 kor., Rakottyay Danó sütemény, Róth Lajosné 1 kor., Nagy Józsefné 1 korona, Józsa Ignác 1 kor., Ruszkayné 1 kor., Beeske Bálint 1 kor., Krausz Simon 50 fill., Varga Endre Jnos 3 fillér, Cseh Istvánné 2 kor., Abonyi Jánosné 1 kor., György Lajosné 1 kor., Klöpfner Károly egy fenyőfát, hisznyi Heinzelmán Béláné 10 kor., Boros Jenő 60 fillér, Tóth Mária 1 kor., Mornig Matild 1 kor., Boró Mária 2 kor., Lonásznay Béla 40 fill., Makray Jenő 40 fill., Gejér Ida 1 kor., Gejér Jancsi 1 kor., Halász Dezső 40 fill., Rónay Manó 50 fill., Gede István 10 kor., Bazilidesz Jánosné 5 kor., Breznai Istvánné 2 kor., Plauka Julia ruhaneműt adományozott.

A sok-sok szép ajándékot ez uton is igen hálással köszöni az elnökség. Különösen meg kell emlékeznünk kereskedőinkről, kik ugyan kitétek magukért. — Sajnálattal, lapunk kereténél fogva, egyszerre nem áll módunkban a nyugtázásokat leköszölni, bár azt egy a Fehérkereszt, valamint a Nőegylet elnökségétől megkaptuk. Szakaszonként vugyunk tehát kénytelenek azt hozni, azzal a kérelemmel, hogy ha valaki a névsorból véletlenül kimaradna: sziveskedjék nálunk bizalmasan reklamálni, mert lehetetlen, hogy annyi név és szám kiszedésénél hiba ne csusszon be.

Nyugtázás. Rimaszombat és Vidéke Jótékony Nőegylet karácsonyfájára a következő szives adományok toltak be: Samarjaya Jánosné 20 K, 100 drb. kalács, dió, csukorka, néhai Soós Ferenczné emlékeztetere 5 K, Farkas Géza 10 K, Hámos Aladárné 5 K, Geduly Gézáné 2 K, Bródy Bertalanné 1 doboz csukorka, Dr. Institőrész Endréné 2 K, Ujházy Tivadarné 5 K, Heksch Bertalanné gyertya, füge, Imreh Sándorné teasütemény, Kern Adolfné 2 K, Lusztig Menyhért 1 K, Molnár Józsefné 6 K, Deutsch gyógytár 1 K, Széplaky Lajosné 2 K, egy téli felöltő, Lévai Izsóné 1 K, Tiegermann Adolfné 2 K, Eszenyi Gyuláné 1 K, Lefkovits Ferenczné 1 K, Holländer Lajosné 1 K, Stech Kálmánné 35 méter ruhakelme, Weisz Dávidné 1 K, Soós Gyuláné 2 K, Kohn Adolfné 1 K, Szojka Pálné 8 drb. kendő, 6 drb. szövött alsó ruha, 3 drb. kötény, Braun Zsigmondné 1 K, Blau Vilmosné 1 K, Dickmann Lászlóné 1 K, Dickmann Árminné 1 K, Kolbay Sándorné 2 K, Weisz Manó 2 K, Dr. Gyürky Pálné 2 K, Ethev Aranka egy kosár alma, Róth Gézáné 1 K, Ungár Sándorné 3 pár keztyű, Miskolczy Lajosné csukorka, Haás Salamonné 1 K, Friedmann Zsigmond 1 K, Lang Vilmosné 1 K, Dr. Lichtschein Adolfné 4 K, Ródosi Ignáczné 2 K, Benyo Béláné 2 K, Hízsnyan Béláné 1 K, Enyedi Miksáné 2 K, Józsa Adolf 1 K, N. N. 10 fill., Csizi Kálmán játék, Neumann Árminné csukorka, ruha, ifj. Rábely Miklós 1 K, Hoselitz Salamonné füge, jánoskenyér, Deutsch Samu 1 K, Zuffa Kálmánné 1 K, Dr. Witt Sándorné 2 K, Fischer Bertalanné 1 K, 50 fill., Szabó István 1 K, Kosimer Vilmos 2 K, Dr. Krausz Gyuláné 2 K, alma, Molnár Viktorné (Abafalva) 5 K, Marikovszky Emma 2 K, Csider Antalné 2 K, Dr. Marikovszky Istvánné 2 K, Halassy Juliska 4 K, Császokóczy Károlyné (Meleghegy) 4 K, Abonyi Jánosné (Budapest) 3 K, Stolcz Zsigmondné 1 K, Lengyel Pálné 2 K, Koreny Pálné 1 K, N. N. 60 fill., Jellinek Bertalanné 1 K, Czinke Istvánné 2 K, Kubinyi Andorné 2 K, Szakall Barnáné 1 K, öz. Bérczy Elekné 1 K, Szé-

kelyné Bauer Ilona, Braun Sándorné 1 K, Máthé Jenőné 5 K, Drucker 10 fill., Bokor 20 fill., Dr. Kovács Lászlóné 2 K, Matolcsyné 1 K, Mészáros Istvánné 1 K, Závadszky Edéné 1 K, Grosinger Miksáné 1 K, Dr. Meskó Miklósné 2 K, Konratovics Elekné 2 K, Dr. Löcherer Tamásné 2 K, Konez Károlyné 1 K, öz. Lenkey Istvánné 2 K, Máriássy Lászlóné 2 K, Abonyi Farkas Matild 2 K, egy uj téli nagy kendő, Madarász Pálné 2 K, Lovass Árpádné 1 K, Lovass Ábrahámné 1 K, György Lajosné 1 K, Cseh Istvánné 2 K, Szakall Andorné 2 K, Ragályi Istvánné 2 K, Emőki Adolfné 2 K, öz. Kovács Józsefné 1 K, Sáfrányiné 1 K, N. N. 50 fill., N. N. 1 K, Kathona Gézáné 2 K, Dapsy Józsefné 2 K, Eperjessy Józsefné 1 K, Dr. Sigmund Józsefné 1 K, Pogány Istvánné 2 K, Kóhn Albertné 1 K, Füzesséry 1 K, Penyigey Lajosné 1 K, Pongrácz Pálné 1 K, Gundelfingen Józsefné 1 K, Szakall Vinczéné 1 K, Krizsó Tamásné 2 K és ruhanemű.

Szabó Elemér 2 K, Baksay József 2 K, Müller Vilmosné 2 K, Lukács Gézáné 2 K, ruhanemű, Gede Istvánné 4 K, 20 drb. kalács, Beliczky Viktorné 1 K, Lengyel Ivánné 2 K, Siposs Béláné 1 K, dr. Fodor Béláné 1 K, Lengyel Györgyné 2 K, Lokesánszky Endréné 2 K, Marikovszky Gézáné 2 K, Kubinyi Aladárné 2 K, öz. Kres Józsefné 2 K, Dalmay Lászlóné 1 K, dr. Rárossy Gyuláné 2 K, Bánhidly István 10 K, Liskay Jánosné 40 fill., báró Fischer Arnoldné 5 K, Rozgonyi Aurelné 1 K, Marton Istvánné 1 K, dr. Wallentinyi Dezsőné 2 K, Kalla Mihályné 1 K, dr. Dorgó Gáborné 5 K, Kerekes Dezsőné 2 K, dr. Zehery Istvánné 2 K, Mészáros Kálmánné 2 K, Benedek Gyuláné 2 K, dr. Veress Samuné 2 K, Dickmann Jenőné 2 K, Széman Endre 3 K, Bernáth Gyuláné 2 dr. Baksay Dezsőné 2 K, Szabó Károlyné 2 K, Kalocsay Gyuláné 1 K, dr. Deutsch Miksáné 1 K, öz. Gaskó Józsefné 1 K, Vályi Ferenczné 1 K, Ragályi Gézáné 3 K, Pálkovács Istvánné 1 K, Bartha Istvánné 20 fillér, Bekény Béláné 2 K, Stelkovich Istvánné 1 K, dr. Söldos Béla 2 K, dr. Fonet Gyula 2 K, Varga Lajosné 2 K, Pékh József 2 K, Bánik György 2 K, Mondada Józsefné 2 K, Kálniczky Gézáné 2 K, Lenner Gyuláné 2 K, Institőrész Endréné 2 K, Jakovecz Lajosné 1 K, dr. Haas Andorné 1 K.

Andrási László 1 K, Flentisz Andorné 1 K, Medveczky Sándorné 2 K, Tóth Béláné 2 K, Ponghóné 50 fill., Fülep Benjáminné 1 K, ifj. Csapó Józsefné 1 K, dr. Mészárosné-Csernyánszky Valus 2 K, Boczkó Dánielné 3 K, Tóth Gusztávné 1 K, Szombath Györgyné 2 K, Pásztori Gyuláné 2 K, Kubinyi Bertáné 2 K, Rakottyay Danó sütemény, Gránát Dezsőné 1 K, dr. Kármán Aladárné 2 K, dr. Cziner Miksáné 2 K, Vitorisz Gyuláné ruhanemű, Kulcsár Jánosné ruhanemű, öz. Szabó Lajosné 1 K, Barányi Györgyné 1 K, Gyürky Pálné 2 K, Halász Józsefné 1 K, Baráth Károlyné 2 K, Badinyi Gyuláné 1 K, Loysch Ödönné 2 K, Terray Istvánné 2 K, dr. Csernay Dánielné 2 K, Biszterszky Lajosné 1 K, öz. Báthory Istvánné 1 K, Wankovits N. 40 fill., Kraus Bernát 60 fill., Braun Gyuláné 1 K, Zachar Gusztávné 1 K, Kohn Adolfné 20 fill., Istók Józsefné 1 K, Kovács Gézáné 2 K, Bodor Lászlóné 1 K, Tóth Árpád 20 fill., öz. Hlozek Jánosné 2 K, dr. Weinberger Rezsőné 2 K, Ungár Sándorné 1 K, dr. Fráter Sámuelné 2 K, Jaczkó Pálné 2 K, N. N. 10 fill., Szabó József 1 K, Rónay Gyuláné 1 K, Ludvig Antalné 60 fill., öz. Benko Jánosné 2 K, Vozáry Béláné 2 K, Jurecska Jánosné 1 K, Gaál Emilné 2 K, Soós Irén 2 K, Sichert Károlyné 2 K, id. Törköly Józsefné 2 K, Striczky Árpádné 2 K, öz. Hámos Zoltánné 4 K, Molnár Lajosné 1 K, Urbán Ferenczné 1 K, Szabó Józsefné 2 K, Hermann Béláné 1 K.

Róth Lajosné 2 K, Lehoczky Mártonné, 1 K, Jesko Sára 1 K, Maléter Albertné 1 K, Bihary Istvánné 2 K, Komáromy Gézáné 3 K, Szelezky Árpádné 1 K, Benyo Lászlóné 1 K, Kubinyi Ferenczné 1 K, Feketéné Otte Hedvig 2 K, Dr. Musotter Miklósné 2 K, Szentgyörgyi Kemény Erzsébet 1 K, Öz. Káposztás Józsefné 1 K, Öz. dr. Szabó Sámuelné 2 K, Öz. Adorján Lőrinczné 2 K, Dr. Bleier Leoné 2 K, Váll Józsefné 2 K, Szöllőssy Julia ruhanemű, Abonyi Amália 2 K, Abonyi Pál 5 K, Bornemisza

László 2 K, Öz. Tóth tanárné 1 K, Süteő István 2 K, Öz. Konyha Kálmánné 3 K, Kubinyi Bene Emma 4 K. — Hálás köszönettel nyugtázza az elnökség.

Átadó üzlethelyiség.

Erzsébet-tér 9. sz. alatt a volt **Seidner**

Géza-féle bazár átadó.

Czim: a kiadóhivatalban. 21—

Kárpitos, paplanos munkák

legolcsóbb beszerzési forrása

IZSÁK SÁNDORNÁL.

Rimaszombat, Koháry-u. 27.

„Polgári Olvasókör” közelében.

Ugyanitt egy tanonez és tanuló lány felvétetik.

Társasjáték,

mese- és képeskönyvek, ifjúsági iratok, albumok, emlékkönyvek, levélpapírosok, imakönyvek, tintatartó-készletek a legalkalmasabb

karácsonyi ajándékok.

Kaphatók:

Ifj. Rábely Miklósnál

RIMASZOMBAT.

Eladó ház!

Rimaszombatban az **Andrássy-ut 15. sz.** alatti, néhai **Kishonthy József-féle ház,** udvar és kertből álló belsőség eladó.

Az eladási feltételekről a venni szándékozónak készséggel ad felvilágosítást **Vladár József** Rimaszombatban Rózsa-utca 15. sz. alatt.

Eladó ház.

Kossuth Lajos-utca 41. sz. ház szép udvarral és kerttel eladó.

Értekezni lehet **Andrási László** fényképésszel.

Eladó ház!

Rimaszombatban **Kossuth Lajos-utca 19. szám** alatti Hollós-féle emeletes ház szabadkézből eladó. — Értekezhetni bármikor a tulajdonos

özv. Hollós Józsefnével

vagy lapunk kiadójával. s—*

Papírvágógép

könyvkötők esetleg könyvnyomdászok részére 65 cm. vágóképességgel (Wörner-féle) a legjobb állapotban, 2 késsel és hozzátartozóval együtt eladó. — Tudakozódhatni **Rábely Miklós és fia** könyvnyomdájában **Rimaszombat.**

Eladó ház.

Uri kényelemmel berendezett, a város fe-
szőbb és legegészségesebb helyén fekvő és csak
néhány évvel ezelőtt épült ház, melyben négy
szép nagy szoba, konyha, kamra, előszoba pin-
cze; az udvarban kitűnő vizű kut; mindentéle
mellékhelyiségek és kert is van, — szabad
kézből eladó. — Értekezhetni lehet: **Gaskó
János** tulajdonossal Forgách-utca. 15—*

Kéretik a czimre ügyelni!

1-3 **Értesítés!**

Van szerencsém a n. é. közön-
ség becses tudására hozni, hogy
a **varrógép üzlethelyiségem-
ben** az eredeti **Pfaff** és **Singer**
varrógépeinken **szakképzett tani-
tónők** által egy állandó

ingyenes műhímzési

tanfolyamot nyitottam, melyre
tisztelettel a n. é. közönséget megte-
kintésére meghívom. Tisztelettel

Tigerman Adolf

órás és ékszerész, kerékpár és varró-
gép kereskedő.

Üzletvezető: **Steiner Károly**
Erzsébettér (Pénzügyigazgatósági épület).

Kívánatra árjegyzék ingyen és bérmentve.

aleghasznosabb karácsonyi ajándékok.
:: Üzleteink az „S” címről felismerhetők. ::
Singer Co. varrógép részv.-társ.
RIMASZOMBAT, Andrassy-ut 1.

Értesítés.

Tisztelettel hozom tudomására Rimaszombat
város és a vidék n. é. közönségének, hogy **45 év
óta fennállott**

HOLLÓSY-féle temetkező-vállalatot

átvettem, azt ezentúl a régi név igénybe-
vételével, Deák Ferencz-utca 24. sz. alatt
Zsuffa Kálmán-féle ujonnan épült házban a
saját nevem alatt fogom tovább vezetni. — Ké-
rem emélfogva mindazokat, kiknek kedves halottaik
eltemetése osztályrészül jut, ezen szomorú köteles-
ségük teljesítésével engem megbízni. Elvállalok min-
dentéle temetkezést és az ezzel járó összes teendőket.
Tartok raktáron mindenféle nagyságban és ki-
vitelben **ércz- és fakoporsót, szemfedőt, sir-
koszorút, koszorúszalagot, készítették gyász-
jelentéseket, ravatalozást** stb. mérsékelt áron
a legegyszerűbbtől a legdiszesebbig.

A helybeli és vidéki n. é. közönség jóakarata
pártfogását tisztelettel kéri 15—*

ZAWADZKY EDE

Rimaszombat, (Deák Ferencz-u. 24.)

Vámossy Sándor

mű- és kereskedelmi kertészete
Rimaszombat.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses
tudására hozni, hogy helyben, a **Grossinger-féle**
telken (Deák Ferencz-utca 17. szám) lévő

virágcsarnokomban

naponta frissen érkező mindennemű **vágott virá-
gok, csokrok, virágkosarak**, a kertészművészet
eszményi kivitelű productumai, **koszorúk, virágzó
cserepes növények, pálmák, páfrányok** s a
kertészet körébe tartozó minden más növények és
tárgyak a legszebb kivitelben s a legjutányosabb ár-
ban kaphatók.

A legpontosabb és legfigyelmesebb kiszolgálást
biztosítva vagyok kiváló tisztelettel

VÁMOSSY SÁNDOR

mű- és kereskedelmi kertész. 4—5

Varrógépek

darabja **27 Forint**
2 évi
jótállással

és feljebb többféle gyártmányok
ugymint: karikahajós, körhajós,
centrálbobbín és sülyesztő gépek
a legnagyobb választékban és leg-
:: :: olcsóbban kaphatók :: ::

Özv. Enyedi Miksáné

óra- és ékszerüzletében

Rimaszombat, „Hungária”
szálloda épület. 4—

Karácsonyi ajándékoknak

alkalmas tárgyak feltűnő olcsó árak mellett kerülnek eladásra.

Ezüst evőeszközök 6 és 12 személyre, súlyszerint grammja 11 fillér
munkadíjjal együtt. Nagy raktár **ezüst disztárgyakban, arany
láncok, órák, briliáns gyűrűk, fülfüggők, antik éksze-
rek** mélyen leszállított áron lesznek elárúsítva. — Mindennemű e szak-
mába vágó javítások szakszerűen és gyorsan elkészítetnek. — Vidéki
megrendelések a legfigyelmesebben eszközöltetnek

TIGERMAN ADOLF

órás és ékszerész **RIMASZOMBAT, pénzügyigazgatósági épület.**

Vadász- és lovaglósizmák, bakkancsok

ugy készen mint mérték szerinti rendelésre, kifo-
gástalan kivitelben, a legjobb anyagból kaphatók a

KOVÁCS ZSIGMOND-féle czipőüzletben

RIMASZOMBAT

Deák Ferencz-utca 8. sz. (Benyó Béla-féle ház).

Megbízható ügynökök kerestetnek.

A Rimaszombati Kereskedelmi és Közgazdasági Bank Részvénytársaság

Megvételre ajánl: **Gőzgép- és motorcséplő** készleteket, **arató-, fűka-
száló-, vető- és szénagyújtó gépeket**, valamint
mindentéle kisebb **gazdasági gépeket.**

Elvállal: malom, téglá- és szeszgyár berendezéseket.

Szállít: mütrágyát, erőtakarmányt, etternit,

fedőcserepet és porosz kőszent.

11—*

Salgótarjáni kőszénbányának, gömörmegyei egyedüli vezérképvisellete.

Nagyobb rendeléseknél **előnyös fizetési feltételek** és kellő biztosíték
mellett **10—15 évi hitelt is nyújt.**

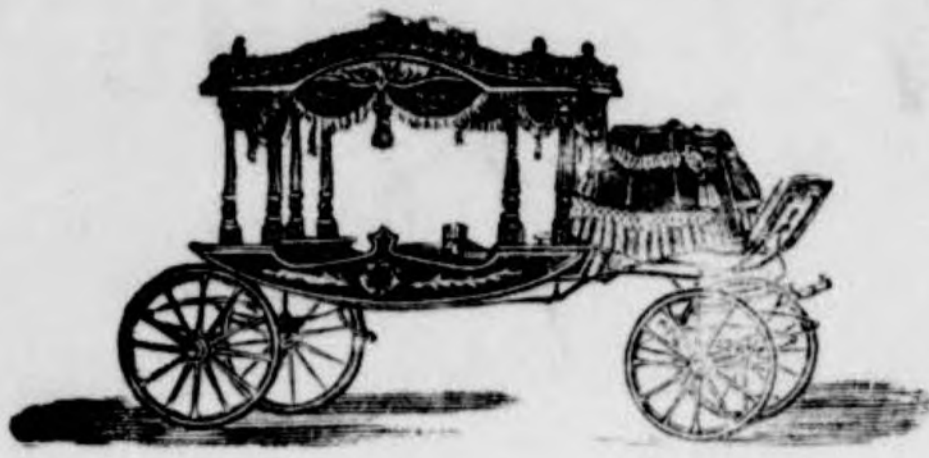

Legjutányosabb árajánlattal készséggel szolgál.

Megbízható ügynökök kerestetnek.

Uj temetkezési vállalat.

Tisztelettel értesítjük úgy a helybeli, mint a vidéki közönséget, hogy a helybeli piacon

Soós Gyula és Társa
cég alatt

temetkezési vállalatot

nyitottunk. — Ez alkalommal szíves tudomásul óhajtjuk hozni, hogy raktáron tartunk **fa-, utánzott és valódi érczkoporsókat** oly nagy választékban, hogy szükséglet esetén minden igényeknek megfelelően. Hasonló választékban van **szemfedő, sirkoszoru, koszoru-szalag.**

Gyászjelentések elkészítését is elvállaljuk és azt beszerzési áron számítjuk fel. Azonkívül vállalkozunk a temetésnél járó összes elintézendő munkára.

Nem mulaszthatjuk el főlemlíteni azon körülményt sem, hogy mi számoltunk a különböző szükséglettel, és azért **gyászokocsit** is a legolesőbb temetéshez éppen úgy beszerztünk, mint a legfőbb kivitelhez.

Temetések rendezését elvállalunk úgy helyben, mint vidéken.

Megbízás esetén szakképzett (keresztény) embereinket a helyszínre kiküldjük, kik alapos tudással a rendezést gyorsan és megfelelő izléssel fogják végrehajtani.

Megbízásokat elfogad **Soós Gyula** rőfös, dívat és rövidáru üzlete, hol még a temetésnél előforduló különböző cikkek u. m. **gyászfátyol, nyakkendő, kesztyű, zsebkendő és gyászruhákra** valók is beszerezhetők.

Gyászruhák elkészítését a legrövidebb idő alatt eszközöltetjük.

Szükséglet esetén kérjük vállalatunk támogatását.

Tisztelettel

SOÓS GYULA ÉS TÁRSA
Rimaszombat, Erzsébet-tér.

Ne gondolkozzon

azon, hogy karácsonyi ajándéku mit vegyen szeretett hozzátartozóinak, hanem forduljon bizalommal **özv. Enyedi Miksáné óra- és ékszerüzletéhez.** a hol mindenki talál tehetségéhez képest értékes, maradandó **karácsonyi ajándéktárgyat** már **1 koronától feljebb.** **Rendkívül nagy választék: órák, ékszerek, ékkövek, valódi ezüst, china ezüst disz és emléktárgyakban.**

Olcsó árak! Pontos kiszolgálás!

Vésések és mindennemű óra- és ékszerjavítások saját műhelyemben készülnek el.

özv. Enyedi Miksáné óra- és ékszerüzletében

== Rimaszombat, Hungária szálloda épület. ==

Italmérési jelentés.

Tisztelettel van szerencsém tudatni a n. é. közönséggel, hogy **Rimaszombatban az Erzsébet-téren** — saját házamban — évtizedek óta fennálló

bor- és söritalmérésemet

személyes vezetésem mellett **1911. év január hó 1-től** fogom gyakorolni és eredeti **PUTNOKI** Hönsch-féle, úgy saját termésű **AJNÁCSKÓI** és egyéb jobbajtja **alföldi tisztán kezelt borokat**, valamint eredeti töltésű finom **likőröket** és kistüsten főzött **gyümölcs-pálinkákat** hamisítatlan minőségben méretek ki.

Kizárólagos egyedüli elárúsítója vagyok a **Dreher-féle híres kőbányai sörgyár söreinek** a rimaszombati kerület területére nagyban és kiesnyben.

Áraim a legmérsékeltebbek. — Különös sulyt fogok helyezni arra, hogy az italok hamisítatlan minőségben és tisztán legyenek kezelve.

Rimaszombat, 1910. deczember hó.

Kiváló tisztelettel

HOLLÄNDER LAJOS.

Aláírási felhívás

a várgedei szénsavas és vastartalmu fürdőrészevnyitársaság részvényeinek jegyzésére.

1. **A vállalat tárgya:** „Várgedei Szénsavas és Vastartalmu Fürdő Részvényitársaság” cég alatt alakítandó részvényitársaság Rimaszombat székhelyvel.

A társaság határozatlan időtartamra alakul.

Czélja, a várgedei fürdő-telep, valamint a hozzá tartozó ingatlanok és az azokból fakadó „Valéria”-forrás vizének megvétele, ugyszintén a fürdő-telep kibővítéséhez szükséges földvásárlás, ezeknek a mai kor igényeinek megfelelő tervszerinti beépítése, a fürdő üzemen tartása, fellendítése és végül a „Valéria”-forrás vizének torgalomba való hozatala.

2. **Az alaptőke 300000 korona,** mely 1500 darab egyenként 200 korona névértékű és bemutatóra szóló részvény kibocsátása által szereztetik be.

A részvények befizetése akként történik, hogy minden egyes részvény 10%-a, azaz részvényenként 20 korona az aláírástól számított 14 napon belül a „rimaszombati takarékpénztár”, a „gömörmezei nép- és iparbank”, a „gömörmezei takarékpénztár és hitelbank” vagy a „rimaszombati kereskedelmi és közgazdasági bank” rimaszombati cégnél, 20%, azaz részvényenként 40 korona 1910. évi október hó 15-ig ugyanezen intézetek bármelyikénél fizetendő be készpénzben, ugyancsak az aláíráskor szervezési és előmunkalati költségekre részvényenként 2 korona szintén ezen intézeteknél készpénzben befizetendő; a hátralékos 70% befizetésének módozatait az alapítandó részvényitársaság közgyűlése fogja meghatározni.

3. **Az aláírás zárídeje** — az alapítók határozata folytán — **1911. évi február hó 24.**

4. Az alapítók fentartják maguknak és a részvényeseknek a netalán kibocsátandó újabb részvényekre vonatkozó elővételi jogot és azt, hogy a kereskedelmi törvény 183-ik §-a alapján az elsőigazgatóságot 3 évre kinevezhessék.

Kelt Rimaszombatban, 1910. augusztus 25.

A Z A L A P I T Ó K :

Dr. Mesko Miklós s. k.,
várm. t. főorvos.

Dr. Kovács László s. k.,
polgármester.

Dr. Zehery István s. k.,
kir. törvényszéki orvos.

Dr. Büchler Gyula s. k.,
orvos.

Dr. Löcherer Tamás s. k.,
várm. közkórházi igazgató.

Dr. Fodor Béla s. k.,
járás t. orvos.

Dr. Kármán Aladár s. k.,
a ker. munkásbiztosító-pénztár főorvosa.

Braun Zsigmond s. k.,
„Rimaszombati keresk. és közgazd. bank r.-t.” igazgatója.

Dr. Lichtschein Adolf s. k.,
m. kir. államvasutak orvosi tanácsadója.

Dr. Bleier Leó s. k.,
kőr orvos.

Dr. Krausz Gyula s. k.,
ügyvéd.

Benyó László s. k.,
magánzó.

Kubinyi Ferencz s. k.,
vm. t. főügyész.

Dr. Stojkovits Emil s. k.,
földbirtokos.

Dr. Szabó Károly s. k.,
városi t. orvos.

Lévai Izsó s. k.,
könyv- és papirkereskedő.

Kohn Albert s. k.,
takereskedő, fürdőtulajdonos.

Aláírási ivenk találhatók egyelőre az alapítóknál és a fenti pénzüintézeteknél.

Gazdasági ujjászületés.*)

Irta: Dr. Kijáczai Szeless Ödön.

Karácsonyi hangulatban az ujjászületés ünnepén ébred fel szívtünkben mezőgazdaságunk ujjászületésének reménye, mint a hogyan jövőjébe fektetett remény, bizalom tartotta fenn e hazát egyezer és egynéhány éven át.

Mikor az első magyar honfoglaló előcsapatok a mai munkácsi bércz fokára értek, vezetőjük a jövőbe fektetett remény duzzasztó melegétől áthatott lélekkel nézhetett a Tisza felé elvonuló síkság látóhatárának peremére, s a látvány természeti fenségétől elkábulva, víziójában megjelentek a mezőkön mennydörgészerű robajjal száguldó ménesek, lohogó marhagulyák, nyájak, csordák ezrei... a gazdag táblák ringó, érett aranykalászokkal rakott termése, a hegyek szőlőfürtjeiből omló lelkesítő nedű.

A fényes víziók beváltak, egyezer éven át beváltak, hazánk állattenyésztése még a mult század közepén is a külföld bámulatának tárgya volt. Nem kisebb mint Bismarck jött el ide, hogy a mezőinken legelő méneseket, gulyákat, csordákat, nyájakat, falkákat megbámulja.

És hová lettek mindezek? Hová lettek az Alföld jószágot tápláló pompás legelői, mezői, a Dunántul, a Felvidék közlegelői? Eltűntek és velük pusztulásnak indultak az általuk táplált ménesek, gulyák és nyájak. Elég volt pár évtized szűk látkörű munkája, hogy a közlegelők elsikkasztassanak és velük állattenyésztésünk félig-meddig tönkre tétessék, mert a mi megmaradt, csak hirmondója annak, a mi volt, és néhány mintatelep állattenyésztése senkit tévedésben ne ejtsen, mert ez még nem jelenti az ország állattenyésztését.

És még ha a legelők a közbirtokosok kezébe jutottak volna; a tagosítási perek alatt a legelőilletőségek — kivált az Alföldön — spekulánsok által összevásároltattak, tagos birtokká egyesítettek, feltörettek és magtermelésre összpontosítva használatnak fel.

Ezer és egynéhány év után, tehát újra kezdhettük a honfoglalás munkáját az állattenyésztés terén, ismét felállhatunk a munkácsi bércz fokára és a Tisza felé nézve várhatjuk, hogy lelkünk előtt ismét megjelenjék a reményt hozó vízió, a látomány, hogy ismét megjelenjenek a távlatban, most már magasabb fejlettségben a vigan nyerítő ménesek, a gulyák, csordák, nyájak, falkák ezrei.

És jól esik ez ünnepi hangulatban érezni, hogy a biztató reménysugár erre megjelent.

Alkotmányosságunk helyreállta óta ugyanis ellentétben az ulolsó évtizedek barbár, a jövő eredményekről megfélemező irányával szemben, a jelenlegi földmiveltésügyi kormányzat százezreket vett fel és hihetőleg milliókat fog felvenni bizonyára a költségvetésbe, hogy a közlegelőket visszaállítsa, ahol és a mennyire ez a viszonyok közt lehetséges. Biztos hitünk, hogy mikép a rablógazdaság baneit felidéztek a mai állattenyésztési mizeriákat, az állatok kontingensé-

nek kétségbeejtő megfogyatkozását, úgy a tervszerű munka egy évtized alatt új virágzó állapotokat fog elővarázsolni.

Az erre való munka megkezdődött!

Állatállományunkban tapasztalható dekadenciát azonban nemcsak a közlegelők megszünte által felidézett termelési csökkenés hozta létre, hanem szinte kétségtelen közreható ok gyanánt jelentkezik a túlfogyasztás, a növendék-állatok nagybani konzuma, de mindezt felülmúlóan a mértéktelen kivitel! Legszebb, legértékesebb loányagunk olesó árak mellett a külföldre vándorolt, borjuink és marháink tulhajtott módon vándoroltak osztrák, német és más gyomrokba s idegen gyomrokon át idegen talaj humusába.

Ezen jelenségnél pedig már szembe találjuk magunkat az általánosan panaszolt husrágással.

Az általános drágaság a fokozottabb aranytermelés és a pénzvásárló képességének csökkenése, mint európai közös jelenségi ok mellett speciálisan Magyarországon abból származik, hogy hazánk mezőgazdasági és állati terményei becsatoltatván a nemzetközi forgalomba, nem a helyi kínálat és kereslet folyt be az áralakulásba, hanem a nemzetközi forgalom, a hol a kereslet fokozott mértékben lépett fel az indusztriális külföldön esőkénő kínálattal szemben és a külföldi kereslet hazánkra vetette magát. — Kiviteli tilalmat felállítani veszedelmes lett volna, ép állattenyésztésünk piacainak biztosítása érdekében, a természetes reakcióra kellett hagyni a korrektívumot, a mely már be is következett, mert gazdáink tenyészállataikat már a legmagasabb árak mellett sem adják, féltvén az egészséges továbbtenyésztés lehetőségét.

Hiába való kísérlet, ép azért a drágaságot a hazai marhaárak leszorításával akarni gyógyítani. Ez nem fog sikerülni, sőt belátható időn belül megmaradnak a magas árak, és maradjanak is meg, mert ez lábra fogja állítani magasabb hozamai útján a kis- és középbirtokost, különösen a nehéz parcellázási terhek mellett földet akvirált kisbirtokost.

Az orvoslás csakis a marha és borju mellett más husfajok bővebb fogyasztása és az egészséges növényi táplálék fokozásával érhető el némikép.

Különben is a drágaság a mezei munkást nem annyira sújtja, mert szerény igényei mellett kis házi gazdaságából is kitermeli élelmi cikkeit; az ipar, kereskedelem magasabb nyereségei aránylagosak a magasabb marhaárakkal; sújtva a fizetése kis- és közép egyén van és ez is főképp nagyobb városokban, és ennek egyedüli orvoszerei, általános közgazdasági fellendülésből származó magasabb gazdasági és ennek alapján magasabb pénzügyi eredmények, a melyek lehetővé tehetik a fizetéses alkalmazottak fizetésének emelését az egész vonalon a drágasággal arányban; így van ez külföldön, de nálunk a drágaság külföldi, a fizetés hazai, nyomoruságos, és orvosolni akarjuk akként, hogy beteges antiagrárizmusba esve, valóságosan lihegő gyűlölettel rontunk neki földmiveltésügyi miniszterünknek, követeljük tőle, hogy járjon el pervezül, és verje le saját hivatalos hatalmával, a monarchia egész ere-

jével, a földbirtokosok hátrányára azok terményeinek árát.

Szó sincs róla, hogy az élelmezési nehézségeket enyhíteni humanus, liberális, sőt szociális kötelesség, ezt sok uton lehet elérni, de nem akként, hogy a földmiveltésügyi miniszter maga törje le kerülő utakon az ország gazdáit. Ez nem volna helyes, sőt veszélyes, rettentő veszélyes, éppen magára az iparra és kereskedelemre!

Mit szólnának akkor a merkantilisták, ha az agráriusok követelnék a kereskedelmi minisztertől, hogy a földbirtokos osztály érdekében törje le az ipari és kereskedelmi árak árát, az ipari és kereskedelmi nyereségek kedvező mértékét?!

Azt mondanák, ki ilyet kér, bolond és ki ilyent teljesítene, az a bolondok házába volna becsukandó.

Talán nem volna rossz a drágaság enyhítésére a Duna-Tisza-esatorna megteremtésével egyidejűleg öntözési rendszerrel kapcsolatos berendezést teremteni, Budapestnek erre alkalmas nagy periferiai kibővítettén, azokban nagyszabású és villamos közlekedéssel bekapcsolt kertészetet létesíteni, a hol a kereskedelmi kertészetten kívül mindenki saját házi szükségleteinek kielégítésére és ha kedve és szüksége jónak tartaná, szerezhetne családi kertet. Ha szociális intézményeket szívesen karolunk fel, ez sok szónoklatnál többet használna. — Ezt Debreczenben kezdik fényesen bevezetni.

Már e sorokból is kiérezhető, hogy nem vagyunk hivei az agrár és merkantil irányzatok éles vonalú szembeállításának.

Hisz minálunk egy még mindig fejletlen extenzív agrikulturnál lehet csak beszélni, a mely reászorul, hogy fejletessék és agrár irányu szervezkedése nem hogy veszélyes lenne, sőt egészséges alapon úgy az iparnak, mint kereskedelmünk és iparunk a külfölddel szemben gyermekkorát élvén, élet-halálharcot folytatván, fejlődéséért, — szervezése, fejlesztése csak hasznos lehet agrár, kivált intenzíve gazdálkodó, magasabb intelligenciájú agrár törekvéseknek és ily körülmények közt csakis a közgazdasági irányok egészséges egyensulya, összhangja, harmonikus fejlesztése hozhat virágzást hazánk javára; veszedelmet, sőt romlást hord méhében a merkantill és agrár jelszó a politikai hatalomért egyoldalú versengések terén; mert azokon a mezőkön, a hol ezen jelszavak tulhangosan helyeztetnek el, nem munka a közjóért, hanem a politikai hatalomra törekvés a meddő ezél.

A földmiveltésügy, a mezőgazdaság, agrárizmusért küzdünk, a szó nemesebb értelmében és azért a tisztultabb felfogáshoz csatlakozunk, óhajtjuk a vállvetve folytatott munkát.

De ha vállvetve akarunk dolgozni, a hatalmas, nagy nemzeti müből, nem hiányozhatik senki. Mindenkinek bele kell állani a csatornába, mert ez a föld, a melyen apáink vére folyt, azaz, a hol élnünk és halnunk kell.

De mi először is élni akarunk és azt akarjuk, hogy velünk együtt élhessen mindenki, kit e föld szült, ápol és eltakar.

*) Egyidejűleg hozza a „Gazdasági Lapok” elsőrendű gazdasági szaklap ünnepi vezércikkéent. Szerk.

E pontnál egész nyíltan és határozottan valljuk tehát, hogy közgazdasági életünk körébe bevonandók minél teljesebb mértékben a nemzetiségek is. Ellenkéntben vezető politikuskaink nagy részével, a kik a nemzetiségi kérdést politikai alapon vélik megoldhatni, mi azt a közgazdaság fegyvereivel, és ennek kapcsolatos kultúra eszközeivel véljük közmegegyezésre elintézhetőnek.

Az 1868. évi 44. t.-cz. fentartása nem használ a nemzetiségeknek és nem árt a magyarságnak, mert sohasem volt végrehajtva, és sohasem lesz végrehajtva, ezen törvény teljes eltörlése nem használ a magyarságnak és nem árt a nemzetiségeknek, mert lényegileg nem élő törvény, formai megszűnését jelentené. Hisz az egész törvény nem egy nemzet meggyőződésének megnyilvánulása, — a miért élethez sem jutott soha — de egy nagy szellem jóhiszemű, ideális aberrációja.

Hazánkban a szorosán vett Magyarországban kétféle nemzetiség van és e szerint kétféle szempont alá is esnek. Az egyikféle nemzetiségek azok, a melyek a honfoglaláskor már itt voltak, ezek a tótok és oláhok.

A másikféle nemzetiségek, a kik a honfoglalás óta telepedtek le e hon határai közt; ezen utóbbiakhoz tartoznak: a németek (szászok, svábok,) krovotok, szerbek, a tótok egyrésze (a hussita cseh maradványok), kis oroszok, sőt a magyarországi oláhok egyrésze is, kik Erdélyből telepedtek ide le, részint gazdag vagy legalább is termékeny, jó vidékre jutottak, csakhamar azonosították magukat a magyarok gazdasági életével, a legtöbb helyen még a magyarok viseletét is elfogadták vagy legalább az alapvető motivumokat magukévá tették, csakhamar behelyezkedtek a magyarok gazdasági életébe, velük gazdasági forgalomba, sűrű érintkezésbe léptek, idegen nyelv, idegen szokások mellett, az állami közösségbe betorrottak, a magyar Geniusz szelleme felettük a békés munka, a kulturális fejlődés sikerének diadalát ülte; egyek voltak jóban, rosszban, kül- és bellelenséggel szemben velünk tartottak, különválásuk soha szóba nem jött és komolyan ma sem jön és soha nem is fog.

A honfoglaláskori két nemzetség, a tótok és oláhok más szempont alá esnek. Ők nem telepedtek le, ők nem jöttek új földrészen új hazát keresni, ők meg lettek hódítva, hazát vesztek.

Egy ezer év azonban kulturájával és gazdasági életével itt is hagyott nyomokat, az állami közösség tudata itt is kifejlődött, de a nemzetiségi elv újabb fejlődési iránya, mintha azt mutatná, hogy itt a magyar Geniusz diadala nem oly bensőséges lenne?!

A tótok között, részint kedvezőbb gazdasági viszonylatok, részint magasabb kulturális befolyások folytán nemzeti egység ügye a magyarsággal kedvezőbben áll és minél kedvezőbb a határoltságuk a magyarsággal, minél bensőbbek a gazdasági vonatkozásaik, minél sűrűbben találkoznak a magyarsággal a vásárokon és a magyar kulturális befolyás minél élénkebb, annál inkább bensőbb az egység. Ma már a tótok közt csak ott

van pánszláv elem, kifelé húzó réteg, a hol a magyarság gazdasági és kulturális hivatását kellőképen nem teljesítette és nem teljesíti.

Ép így van ez az oláhságnál. A magyarországi oláhoknál ugyanazoknál az okoknál fogva kedvezőbb a helyzet, az erdélyi oláhoknál kedvezőtlenebb.

Itt nyílik Erdélyben a gazdasági munka legszélesebb körű prespektívája. Erdélyben az oláhság kezében egy nagy nemzeti kincs, pompás legelők vannak; a rumony ott a hegyek közt elfeledve, magára hagyva van, nem esoda, hogy a közösség kevés vagy semmi érzése sem fejlődött ki.

Az állattenyésztés kifejlesztésének egy óriási birodalma nyílik meg itt, nem szabad semmiféle áldozattól sem visszariadni, minden elvetett mag egy évtized alatt kimondhatatlan számot termelhet, új hatalmas rajokat bocsájthat világgá az ott kifejlesztendő állattenyésztés és a hogyan bekapcsolódik az ottani oláh gazdaság a mi közgazdaságunk és vele kulturánk világába, úgy forr össze nemzeti, állami egységünkkel. Röviden szólva: teremstünk Erdélyből — és különösen oláh vidékeiből — magyar marhanévelő Svajcrot. Lesz állattenyésztésünk egy új emporiuma, Magyarországunknak egy új hódítása.

Nemzeti gazdasági fejlődésünk néhány reményteljes terén siklottunk át, az újjászületés ez ünnepén tettük, mert azokon várhatjuk sikereink kifejlődését: reményeinket a nemzetnek megnyilatkozó munkakedve, földmivélsügyi kormányunk készsége táplálja, s egyszer egynéhány év múlva, kiállva az ország egyik északi bérézére, letekintve a Tisza és Duna rónái felé, a víziók ismét megjelennek, az újjászületés ünnepén az újjászületés sikereinek káprázatos képeit véljük látni: Ménesek, gulyák, nyájak, csordák, fal-kák rohannak ezrivel, a földön gazdagon hullámanak a kalászkok, bőven teren a bor, a jólét emelkedik, a drágaság nem nyomasztó, mert a polgárok megfizethetik a jobb árakat, a hazai és külföldi fogyasztás nem veszélyezteti az állatállományunkat, a csatornák öntözése óriási kerteket táplál és virágoztat fel, agrár és merkantill vállvetve küzd, a nemzetiségek a magyarsággal testvériesen dolgoznak együtt a haza közjában!

Az újjászületés ünnepén mezőgazdaságunk újjászületésében hiszünk.

Karácsony-esti álom.

Képzeletem sólyomszárnyán,
Száll a lelkem messzire.
Évezredek ködfátyolán
Vezet a hit szent tüze.

Csillagtábor között járok,
Elöttem a végtelen.
Büvös fényel a többi közt;
Egy új csillag megjelent.

Csoda támad, — lelkem szédül,
Oly fenséges, isteni;
Csillagsugár özönében,
Szent zsolozsmát hallani.

Elvonulnak mind előttem,
A múlt, letűnt századok.
Visszatelé mennek mindig,
Mig csak *Egyet* láthatok.

Vége szakad a menésnek,
S látom ennek küszöbét,

Közelebről hallok immár
Az angyalok énekét:

„Dicsőség a nagy Istennek!
Földre szállt a szeretet!
Ki megváltja majd a földet,
Ki minden bünt eltemet!”

Fényes csillag nyomán szállok,
Hol a jászol bölcső lett,
S valóra vált, testet öltött,
A megváltó szeretet.

Angyaloknak seregében,
Földi lelkem elvegyül.
Leborulva, imádkozva
Részt vesz a szent örömbül.

Majd felrebben, messze szállva,
Látom a mi régi, 's múlt,
Judeában, Galliában,
Nincs előttem semmi út.

Hol ne járna, ott ne volna,
A hol esdve hívják őt,
Érző szive, égi lelke
Meglátja a szenvedőt.

Látom mint áll lábra sánta,
Hall a süket, lát a vak,
— Ezeknél csak a Gyógyító
Lehet szívben boldogabb.

... Tovább szállok, tovább nézek,
S a mit látok — borzalom!
Véres keresztben függ immár
A megváltó hatalom.

Keresztjénél gunyakacajjal,
Mind ott állnak szerteszét.
Kiknek szava adta vissza
Kezét lábát, vagy szemét. . . .

... Lelkem fáradt ólom sullyal
Huzza le a fájdalom,
Hulló könnyem lassan pereg,
Halvány sáppadt arczomon. . . .

*
... Megzörgetik az ajtómat,
S én könnyezve ébredek.
Ablak alatt énekelnek,
„Betlehemes” gyerekek.

Kinézek az éjszakába,
Fájó érzés lelkemen.
Vérző szívvel, gondolattal
A csillagot keresem. *Pósa Béla.*

A Halál lejtőjén.

Irta: TRAUM PÉTER.

János ott ült Péterrel a G. vendéglőben. Voltak neki jó barátai, kik szerették, de féltették is s azért rendesen veletartottak, hogy — tartóztassák. Mert János züllött. Jó idő óta azon az uton van, melyet lejtőnek neveznek s mely nem azért nyílik egyik végével fölfelé, hogy az ember a magasba jusson, hanem hogy gyorsabb legyen az esés: a bukás. Igen, János sietett — bukni.

— Kisasszony bort — szólt most is. Péter, a bornak jelentősége van számomra. Fölülhelyez a józanságon s nem bánanak a kinok. Mert valamilyen elvnek kell az emberben élnie. Ez egyesíti az életet. Vannak nemes elvek s kiknek lénye ezek alapján rendeződik, boldog. Nekem már ilyen elvem nincs. . . . De van egy . . . Ez alatt összefolyik bennem a lét s nem érzek tőle mást, mint egy könnyelmű mámort . . . Az én elvem a bor . . . Mi, Péter?

— János, már megint a régi hangok. Nézd, még a tegnapi napot sem heverted ki. Szemedben már-már a halál révedezik. . . .

— Ha-ha Péter. Mit mondtál, halál? Tudod, van két szó, mely nekem végtelenül tetszik. Halál és élet! Ez egy tragikus ironia . . . Mind a két szó . . . Mind a kettő együvé tartozik s mégis . . . mégis egyik kizárja a másikat. Élet . . . halál . . . Ilonka is meghalt.

— Ezerszer mondtam már, hogy Ilonkát el kell felejteni. Felejtés nélkül nem boldog az ember. A tolyton élő fájó emlék olyan, mint a nyitott seb; vérvesztéssel jár, s elfogy az élet tőle.

— Péter! Közbe isznak. Szervusz . . . Te Péter! Van egy tudós, kinek tekervényes agy-

veleje valami fluidumot talált a természetben. Azt mondja, hogy az éterben rejő fluidumtól van az élet. Gondolom, Haeckelnek hívják. De hát ez mindegy. A fő, hogy igaza van. Mert nézd csak (a borra mutat): az éterben rejő fluidum szakszervezeti hatása odamódosítja az ember életét, hogy a bizonyos quantumhoz mért többlet után a jókedv, mint az egész világot átölelő derü mosolyog le rá. Ebből a szempontból nincs igazam?

— Bizony János, nincs. Nem jó beszélsz, rosszul cselekszel. Mig mások fölértek tehetségük horderejét, addig te azt kiesinyes dolgokra pazarlod. Pedig hidd el, az illetéktelen érzelmek s a nekik hódolás teszik tönkre az embert. Milyen csunya, ha egy szépen diszló virágos ágyon végig szalad a kutya. Lerontja, letapossa a szép virágokat. Ép ilyen szomorú jelenség, ha az ember lelkét a közönséges érzelmek járják át és letapossák legszebb virágait. János, állj meg a lejtőn. Hisz, ha akarsz, még találhatsz arra is, ki Honka helyét elfoglalja. Csak akarnod kell és . . .

— Kisasszony — vágott közbe János.

— Mi tetszik?

— Mi? Maga nem! Tudja, hogy mi tetszik. Hozzon!

— János, ne folytasd. Te vagy elpusztulsz, vagy megőrülsz.

— Aha, ez is valami. Tényleg! Megőrülök . . . Örület . . . De Péter, tudod-e, hogy az örület is olyan élő halál féle lehet . . . Nézd csak . . . De közbe isz . . . No jó, hát ne igyál . . . Hát gondold el, hogy meghaltál de, a fejed még él. Fekszel holtan — élő fejjel. Furcsa beszéd . . . de azért gondold el . . . Gondold azután azt is, hogy látod, mind kezd pusztulni a lábad, a kezed a fejedig . . . Már a nyakad is pusztul. Megborzadsz ettől s megrázkódik a fejed . . . Ekkor érzed, hogy a hajadból penészes kócz lett s a rázkódtatástól mind a hamu gurul le a fejedről a hajad . . . Te ezt látod . . . meg vagy halva, de azért látod . . . Végre elrothadsz s akkor a fejed is elpusztul. . . .

— Péter, folytatta János, ilyenféle lehet az örülség. Egy öntudatlan élő halál, a fokozatos pusztulás jeleivel a teljes megsemmisülés felé! Eh! Szinte megráz a gondolata is. Nem szeretném mégse . . . Mégis jobb a teljes halál. Az ember szerelmes lehet ebbe a szóba: halál. Addig foglalkozik vele, míg lehámlik róla az a fogalom, mely szenvedést és kint jelent a halállal kapcsolatban. Mikor az ember egy sűrű erdőben jár s a homályban megpillant egy tuskót, megrezzen. Először megáll; a vér szinte bizserg a tagokban. A közvetlen behatás után enyhül a kellemetlenség érzete s nyugodtan kezdünk gondolkodni. Végül már indulunk, lassan megyünk. Mindig közelebb érünk s egyszer csak a tuskóhoz érve látjuk, hogy félelmünk alaptalan volt, nincs mitől tartani.

— Ép így az élet utjain járva, a távolfekvő halál gondolata borzasztó. Később közeledünk feléje; jobban-jobban belevonjuk az élet keretébe s így lassankint megszokottá lesz a gondolat s végre megnyugtató — a halál. S Péter, ilyenkor ez sokat jelent. Többet, mint az élet. Mert az élet nem ad enyhületet a kín ellen. De a halál több, mert legyőzi a kint . . .

János lehajtotta fejét két kezére s elaludt az asztalon. Péter látta, hogy ismét a koresma szögletében átdidergett éj következik János számára; ilyenkor már nem lehetett őt hazavinni. Különbben is annyira kínosan érintették őt János utolsó szavai, hogy fájdalmában nem is beszélt, csak némán nézett maga elé. S mikor így maga előtt látta a hitetlen eszmék, a nirvana szellemének eleven áldozatát, elgondolta, hogy hány fiatal tehetség ment már így tönkre. Csak üres csillogó szavak, miket az élettől elvonatkozó álbölcsélet hirdet; micsoda élet, mely a pusztulás, züllés és halál előcsarnokában kuporog, mint a rongyos koldus — gondolta magában. Szinte megrezsent. Fölugrott helyéről s a szomszéd asztal felé fordult, hol néhány ismerős fiatal ember szintén szótlánul ült.

— Sirjatok, szólott Péter, ha egy fiatal embert bukni láttok. Ez a bukás az ő halála. A bukás megrezsent minket s ha már késő, sirunk, mert a könnyél egyebet nem adhatunk. Sirjatok, de ne kövessétek! Ez a fájdalmas megadás egyedüli módja és keserű vigasza.

Eltávozott. Kint fujt a fagyos őszi szél

s fagyos esőcseppek sikamlóssá tették az utcát. S mikor Péter hazafelé ment, úgy érezte, hogy ez a szomorú idő valamiképpen nagyon megfelel az ő lelke hangulatának . . . Nem is lehet csodálkozni rajta. Szomorú volt nagyon . . .

Egy önkéntes élményeiből.

Irta: Aliquius.

Régen volt, — de igaz volt: a mit itt el akarok mondani.

Akkor is karácsony volt, de nem fekete karácsony, hanem fehér, ezüstös színű, csillogó volt a nagy természet minden parányi pontja.

Husz tokon alul állott a hőmérő, de még sem fagytak meg az emberek; mert akkor még melegebben dobogtak a szívek és a felvidéki vallásos népek ezrei vándoroltak, a Megváltó koporsójához.

Deresztő hidegben sietett Kassa város népe is az éjtéli misére s áhitattal térden-állva rebegett egy buzgó imát ahoz, ki fiát küldötte e földre, hogy bűnétől, vétkeitől, botlásaitól mentse, váltsa- és tisztítsa meg a bűnös emberi világot.

És mi? Mint egy éves önkéntesek, e szent éjjelen adtuk az egész kassai garnizon területén, az összes szolgálatot.

Ez volt az utolsó esztendő, a mikor még nem volt kötelező a tisztvi vizsga és az önkéntes csak abban különbözött a rendes legénységtől, hogy épen olyan szennyves zubbonyán rajta volt az eraris vékony pertli; de bakkancsán már rajta kellett lenni az előírásos nehéz patkónak is, melytől épen úgy kopogott a kassai jó asztalt, akárcsak egy bundás baka abtheilungot sétáltatott volna a káplár ur; azzal a különbséggel, hogy mi már a harmadik napon is sétálni mehattunk volna, — ha erre lett volna időnk, és ha nem szégyeneltük volna magunkat a csunya, piszkos és foltos avult uniformisban.

No de hát az átkos 25-ik §. után, mely ellen Budapestben, mint jogász még bátor és teli torokkal ordítottam: hogy abezug báró Fehérváry! Abezug Török főkapitány! És éljen dr. Takács Zoltán! (az egyetemi ifjuság akkori vezetője, ki később a bűn lejtőjére jutott.) — Ezt a szomorú nehéz időket is át kellett élnünk. S midőn az őrmester ur belé bujtatott bennünket az egyenruhába és haptachtot kiáltott — úgy elnémultunk, mintha csak nyelvünket vették volna.

Én szerencsére még jó ezredhez: a 34-es princz-preiss bakákhoz kerültem, mely ezredben már akkor is sok volta magyar, de fene szigorúan bántak az emberrel. Hogy többet ne említsék, csak annyit mondok, a spítalban alkalmazott verterek szava szerint, hogy minden 34-es bakának, ki elhalt és felboncolták lapos volt a szíve és pedig a presentirozástól. Mert akkor e commandóra: *Presentirt*, úgy kellett még a fegyvert egyszerre a mellhez vágni, hogy a baka szíve meglaposodott. A *laden* commandóra pedig úgy kellett a patrontáshoz kapni, mintha darázs csipte volna meg az embert. Ilyen elméleti oktatóssal vezették még akkor be a gyakorlati kiképzést a bakákéknál.

Dictum-taktum október hó 1-én már jelentkeztünk a 34-esek hadkiegészítő irodájában és engem 18-ad magammal paktáskánkkal kezünkben, rendekbe összeállítva vezetett káplár ur *Manjiczky* (czibiben mészáros legény volt Kassán) a barak táborba. A ki pedig elkésett arra *Soltész* őrmester ur reá huzta rögvést a 6 óra vasat, mert tiszturat csak a 3-ik napon láttunk, azt is egy *Pospisill* nevű tiszthelyettes személyében, a kit a borsodi kálvinista baka csak tiszteletes urnak czimezett.

Ez ideig csak *Soltész* őrmester ur volt baka nyelven az öreg atyaisten, míg a szerinte nyálás cadet ur át nem vette a commandot, vagyis a felügyeletet.

A mint az 5-ös számú barak elé megérkeztünk, mely elég közel volt a cantinhoz, *Manjiczky* transport-commandans ur átadott az őrmesternek, ki glédába állítva, első sorban családi viszonyaink felől kérdezősködött. Mi maga cibiben, — mi az apja, — van-e pénze — stb? Csak később tudtuk meg azután, hogy miért érdeklődött a pénz után, mert az alatt a 10 nap alatt, míg keze alatt voltunk, a 21-ben a bankot akár kevés volt, akár fucs volt a kártyája mindig ő vitte, és a cantinban a mit egy nap

alatt megevett és megivott: azt mind mi fizettük.

E jeles ember, ki kegyetlenebb volt egy hóhérnál, már jó 40-es zömök, vörös ember volt nagy bajszszal, mely orra alatt mindig mozgott; ha pedig káromkodott, akkor úgy borzalkodott, mint a disznó serte. Igazi típusa volt a régi idők kegyetlen strázsamestereinek, kit a kapitány ur, sőt az ezredes ur is respektált; mert bátran reá lehetett volna bizni egy egész regimentet is. Különös réme volt az önkéntesnek és a zsidó bakának, mert ezeknél érezte a pénzt és ezek nem az ő fajtájából valók voltak.

Czibiben állítólag kondát hozott valahol Boldogkőváralján. Most pedig, ha a sok bűn még el nem vitte a másvilágra, talán valahol nyugalmazott hivatalszolga, vagy börtön őrmester és ha katonai kegyetlenségeit meséli a czibinek: — Esküszöm, hogy nem hazudik!

Nekem ott is pechem volt, mert már az első ismerkedésnél afférom támadt *Soltész* őrmester ural. — Ugyanis a mint a glédában a bemutatkozás történt és beszédbe ereszkedett velünk, a vezető káplárról szó között én csak egy emlékeztem meg, hogy: az a káplár. Erre ő dühösen förmedt rám, hogy az nem káplár, de káplár ur és bizony e mellett úgy lehordott, hogy társaim is fészkelődni kezdtek mellettem.

Ez volt a bevezetés, azután jött az adjusztálás. Két öreg baka (baka nyelven öreg szentség) névszerint: *Podgurszky* dobos és *Viszlaj* trombitás, az őrmester parancsára kihordták az őszi gyakorlat után, a reservisták által levett és minden vendégeivel otthagytott rongyos uniformisokat, a barak magazinjából és kezdetét vette a beöltöztetés. A ki katoná volt, az tudja, hogy ez milyen mértékre történik; a ki pedig nem volt, annak nem mondom el, hogy ezzel is kevesebb legyen keserves panaszom azokra a szomorú időkre.

A ruha kiosztásnál egy-ketten, mint afféle urficsok elkezdünk pisszegni és elégedetlenkedni. Mire jött aztán a sacrament és marsch: — A nevet bevárni minden egyes ruhadarabba! A két öreg szentség nevetett is, meg sajnált is bennünket, de azt hiszem győzött bennök is a kárörvendés. Mivel azonban egy pár virsziniát és pár deci nyakolajat is (angol keserű) kinézték belőlünk, olyan kelletlen udvariassággal hoztak varróeszközöket is, kik pedig varni nem tudtak, azok helyett a kis vászon darabkára az általunk saját kezűleg felírt neveinket be is varrták a mündérba és zsiros sapkába, mely némelyiknek füléig esett. Az önkéntesi zsinór felvarrás csak ezután következett a compuni-schneider által. Azután úgy két óra múlva jelentette *Viszlaj* a cantinban pihenő őrmesternek, hogy az önkéntes urak antretoltak feladjusztálva.

Soltész őrmester ur úgy 1 óráig még megvárakoztatott s midőn már benne kotyogott *Goldmann* ur cantinjából 6 krigli sör, mert ennyi volt a d. e. porciója, — még jobban megvörösödve előnkbe lépett és sorba vitálva azzal bucsuzott tőlünk ebédre, átadva *Juhász* káplárnak, hogy holnap reggelre olyan legyen minden, mint a csillag és akkor lesz a fegyver és egyéb requisitumok kiosztása.

Ezzel a ténnyel tehát már félig-meddig katonák voltunk, de igazán csak akkor, midőn az oldalfegyver is másnap oldalunkra került.

Hogy mily szánsalmasan néztünk ki — elég legyen csak annyit mondanom, hogy midőn egymásra néztünk, kiröhögtek egymást nyomoruságunkban és csak az volt még a szerencse, hogy d. u. nem háborgatott senki és beülhettünk a cantinba, *Goldmann* ural és családjával ismerkedni, de serdülő szép leánya elől Isten bizony bujkáltunk.

Másnap azután minden legény köteles volt a maga századbeli kapitányánál a rapporton jelentkezni és ez után ismét visszakerültünk a *Soltész* keze alá, ki az elemi katonai dolgokra oktatót be, többi között a bakkanes fűzésre és a bornyu pakolásra.

Két napot és két hideg éjjelt a barakban — hol még szalma sem volt elegendő — töltöttük el, midőn 3-ik nap reggel megjelenik egy 85-ik ezredbeli oláh káplár, kinek nevét már elfelejtettem, azzal a parancscsal, hogy adják át az önkénteseket.

Végtelen öröm töltött el bennünket, mert azt hittük, hogy most már megszabadulunk e kegyetlen embertől és sanyaru viszonyoktól. Hála szavak kíséretében mondtunk bucsut *Soltész*

tész őrmester urnak, ki maga is abban a hitben volt, hogy most már vége az ő hatalmának és látszott rajta a harag, hogy nem lesz alkalma bennünket tovább szekirozni.

Az oláh káplár összeállított bennünket és katonásan vezette ki a kis csapatot a barakból csak úgy könnyű adjustirungban. — Pompásan léptünk egyszerre föltartott fovel, örömtől duzzadó büszke kobellel, mert már felavatott katonák voltunk. Kommandójára a fővetések is igen jól mentek, mert hiszen már ezt a gimnáziumban megtanultuk. Csak az az átkozott bakkanos volt nehéz és törte a lábunkat, s olyan kutya módon ne kopogott volna. Ugy rengett a hid alattunk, midőn a Hernádon masiroztunk át, hogy a káplár *ohne schritt*-et vezényelt.

(Folyt. köv.)

Az erődített gömői templomok szerepe a török hódoltság korában.

Irta: **Dr. Forgón Mihály.**

A templomok a letűnt századok háborúiban igen fontos szerepet játszottak. Sok községben a templom kisebbszerű vár volt, ahova a lakosság az ellenség elől menekülni szokott. Nem egyszer nagyobb csapatnak is ellen állt egy-egy község templomának erős kőkerítése, lőréses fala.

A magyarnak minden században akadt ellensége, mely az egész országot végig pusztította. Az Árpádok alatt a tatárok a föld színéről is majdnem elseperték nemzetünket. Zsigmond alatt a csehek törtek az országba s a fontosabb várakat elfoglalva, évtizedekig uralták és sarczolták az egész Felvidéket. Majd jöttek a törökök, kik majdnem két századig uralkodtak a hazában.

A török iga a német karjaiba vetett bennünket, kibén szövetségest, támogatót kerestünk, de Bocskay, Bethlen, Thököly és Rákóczy küzdelmei eléggé bizonyítják, hogy mennyire csalódtunk.

Azonban nemesak az ellenség dulta országunkat. A hatalmas főurak, pártok a nemzeten belül is háborukat, véres polgár harczokat támasztottak. Az Árpádok, Anjouk kora, de a későbbi századok is telve vannak ilyen viszálykodásokkal. A várurak egy-egy vidék felett rablólovag módjára zsarnokoskodtak.

Ily viszonyok mellett a közbiztonsági állapotok türehetetlenek voltak. A népnek állandóan rettegnie kellett majd az ellenségtől, majd egy-egy erőszakoskodó főurtól.

A törvény — noha fej és jószágvesztéssel büntette a hatalmaskodókat — mégsem védte meg az egyeseket az ilyen támadások ellen. Amíg a panasz a vármegyére, a királyi kuriába eljutott, ez a nyomozást elrendelte, amíg megidézték, az eljárást befejezték és végre ítéletet lehetett hozni, hónapok, évek multak el. De aztán az ítéletet végrehajtani egy hatalmas várurra igen nehéz feladat volt. Példa rá Bazsó Mátyás cseh, ki ellen 1549-ben egész hadseregnek kellett vonulni s így is csak árulás folytán sikerült Murány sziklavárát bevenni, de ugyanekkor Bebek Ferencz és György ellen az ítéletek egész sorozatának sohasem tudtak érvényt szerezni.

A nép, különösen pedig a köznemesség maga gondoskodott védelmi eszközökről.

Leginkább a templomot erősítették meg s tették védelemre alkalmassá. Ezek többféle okból igen alkalmasak voltak erre a célra.

A templomot rendszeren emelkedettebb helyre szokták építeni, a községben vagy a mellett emelkedő dombra. Ilyen dombon állanak megyénkben a Felsővály, mihályfali, fügei, jénei, zádorfali, beretkei, özörényi, lökösi, ráhói stb. templomok. Ezek már fekvésükbenél fogva is igen alkalmasak voltak védelmi berendezésekre.

A templom tornya igen jó kilátást nyújtott, honnan az ellenség erejét szándékát könnyen meg lehetett figyelni.

A templom minden népesebb községben kőből vagy téglából épült, erős vastag falakkal és ajtókkal.

A templomot Isten házának tartjuk, a mely a régi századok vallásos embere előtt még inkább szent volt, ahol a hívők égi oltalom alatt állanak. Az ókori népeknél, a görögöknél és rómaiaknál a templom menedékhely (asylum), melyben még a gonosztevőket sem lehetett bántalmazni, vagy elfogni. A templomok iránti kegyeletet még az is emelte, hogy a régi ősök is az alatt porladoztak, mert a kereszténység első századaiban ide temetkeztek.

Az ellenség sem szívesen támadta a templomot. A keresztények épenséggel nem, a törökök pedig, ha csak tehették, elkerülték ezt. A nép fanatikus hittel, kétszeres bátorsággal védte az ilyen szent helyet, a pogányság pedig ebben az égiek segítségét látta.

A templomokat már a legrégebb korban is kerítéssel vették körül, hogy az állatokat távol tartsák az Isten házától és a templom mellett pihenő ősök sírjaitól. Ha ezeket a kerítéseket megerősítették, lőrésekkel ellátták, oly erődített helyet alkottak, amely nagyobb erőnek is képes volt ellentállni.

Egy-egy népesebb községben, ahol a templomnak a védelemre különben is kedvező fekvése volt, várszerűleg erősítették meg azt. Veszély esetén aztán több község lakossága is az ilyen erődített falak mögé menekült.

Kár, hogy kevés oly adat maradt reánk vármegyénkben, mely a templomok alatt lefolyt küzdelmekről szól. Ha azonban egy-egy régi templom körül erős falakat látunk, megelevenedik lelki szemünk előtt a régi háborús világ. Mennyi küzdelem, harc folyt le ezek alatt? A földnek majdnem minden porszemét ember vér áztatta itt egykor.

Néhány adatunk azonban mégis van, melyek három gömői templomról s az alattuk lezajlott harcokról beszélnek. Ez a három templom a *felsővályi, otrokocsi és zádorfali*.

Mind a három helységben harcához szokott nemesek laktak. Mind a három község fekvése, temploma olyan volt, hogy a szomszédos faluk lakossága is oltalmat találhatott benne.

Felsővály a Vály völgyének központja, nagy parochiával, melyhez a reformáció előtt 7 község tartozott. (Felsővály, Bikkszög, Alsóvály, Gergelyfalva, Mihályfalva, Alsókálósa és Felsőkálósa). Ősi temploma a falu közepén a „*Császár-hegy*” nevű dombocskán fekszik, magas, erős kőfallal körülvéve, úgy hogy a fal és templom között még jókora térség marad. A fal most 2—3 méter magas. Még nemrég nagyobb volt, de a mult század közepén egy részét lebontották. A fal délkeleti sarkán emelkedik a magas torony, mely a templomtól külön áll. Ebben vannak a harangok elhelyezve, melyeknek érznyelve a veszélyre figyelmeztette a lakosságot.

A fal nyugati oldalán van a főbejárat, melyhez kőlépcsők vezetnek fel. E felett egy emeletes bástya-torony épült, melyet fa erkély vesz körül. A bástya-torony emeletén egy tágas szoba van, melyet káplán lakásnak használtak ujabban, de régente harcászati szerepe volt.

A fal északi sarkán is van egy kapu, kisebbszerű bástyával. Mindkét bejáraton jól vasalt, erős tölgyfa kapu van, melyeket gerendával lehetett belülről elzárni.

A domb, melyen a templom fekszik keletről oly meredek, hogy meg sem lehet a falakat közelíteni, a bejáratok felől pedig a bástyatornyok és erős kapuk védtek azt a támadások ellen.

Egy jó állapotban meglevő erődítmény ez ma is. A falakon köröskörül még csak a hosszukás lőrések is megvannak.

A régi háborús világban a nép értékesebb javait az erős falak mögé vitte, ahol megvédehették azokat az ellenség kapzsi kezei elől.

1727-ben a Táncczos család nemesség igazolásánál arra hivatkozott, hogy nemeslevele hajdan a vályi templom elfoglalásakor pusztult el, „*hogy a templomot felverte az ellenség*”.

Otrokocs a Turóc völgyön gyökeres nemes családok fészke. Temploma egykor szintén erős falakkal volt megerősítve, melyeket azonban az elmúlt századok viharai elsepertek. Megyei levéltárunkban érdekes adat maradt ránk az otrokocsi templomra. Ebből tudjuk, hogy Otrokocs és a szomszéd községek lakossága mind ennek erős falai mögött találtak menedéket az ellenség elől.

Az 1700-as évek elején Istók Gergely nemességére nézve öreg tanukat hallgattak ki a Turóc völgyön. Jakab Mihály 97 éves otrokocsi lakos arra a kérdésre, hogy ismerte-e néhai Istók Gergelyt, ily feleletet ad: „Jól ismerem, mert az háboru időben a lökösházi, zsóri és bejei lakosok többnyire mindnyájan az otrokocsi templomnak kőkerítésében szorultak, következésképen társalkodtam is vele.”

Zádorfalának is ilyen ősi temploma van, mely a török háboruk korában nevezetes eredményeknek volt színhelye.

Zádorfala szomszédságában feküdtek még a XVI. században Latrándfalva, Petőfalva, és Csomósfalva községek is, amelyeket a rabló török csapatok pusztítottak el. Az 1600-as években mind a három községnek lakosai otthagyták ősi községüket s Zádorfalvára költöznek, ahol a lakosság összetömörülve, nagyobb ellentállást tud kitejteni. A három elpusztult falu így olvadt bele Zádorfalába. Veszély esetén, a törökök ellen itt is a templomot használták fel védelemre. Egy régi irományból tudjuk, hogy egy török csapat egy alkalommal elfoglalta a templomot s a népnek ott felhalmozott értékes javait mind felprédálta, elrabolta. A zádorfali Paizs családnak becses nemesi irományai is ekkor mentek veszendőbe. Ugyanekkor Katona Mártonnak is sok értékes jószágja pusztult el — amint ugyanő 1727-ben 90 éves korában előadja. (Lásd: Gömörvármegye levéltárában a nemesi iratok közt.)

Mint érdekes dolgot említhetjük meg, hogy a néphit az ilyen régi erődített templomokat husszita építményeknek tartja. Ennek eredete bizonyára onnan keletkezett, hogy a XV. században a csehek a várak mellett az ilyen fontosabb erődített templomokat is megszállták s védelmi berendezésekkel látták el. A nép azonban annyi templomról beszél, hogy azokat a csehek építették, hogy ha annak csak a fele is igaz lenne, úgy a cseh rablók magyarországi szereplését csak áldani lehetne.

Hirek és vegyesek.

Kendergyár Gömörben. Azt hallottuk, hogy *Kossuth* József eszi ügyvéd egy igen életrevaló és pártolásra méltó eszmét pendített meg. Ugyanis van a Sajó völgyön Királyi község határában pár száz lépésre a Sajó folyó medre mellett egy körülbelül 2 holdnyi területű meleg forrásból táplálkozó tó, melyről azt tartják a vidéken, hogy az tengersizem és feneketlen mélységű. A tónak szürke színű, de azért átlátszó meleg vize különös bontó és tisztító hatással van a kenderre s innen magyarázható, hogy az ottani, de sőt messze vidék asszonyai is, emberemlékezet óta ide hordják össze a kendert kiáztatni. Ez értékes forrás tehát nyáron kenderáztató, télen pedig — mivel nem fagy be — vadkacsák tanyája. *Kossuth* úgy tervezi a kendergyárat, hogy azt közvetlenül a tó partján kellene felépíteni és akár a tó, akár pedig a Sajó vizét hajtó erőre felhasználni; de minden esetre a mi a leglényegesebb, a tó meleg forrás vize volna a főtenyező a kender kiáztatására s így nem kellene arra vegyi uton, mesterségesen kevert vagy készített folyadékot használni. A mi véleményünk az, hogy ha ezen víz tényleg oly erős bontó vegyi részeket tartalmaz; akkor az eszmével komolyan kell foglalkozni, annál is inkább, mert e vidéken minden tényező meg van arra, hogy a gyár létesüljön. Van kitűnő kendertermő földje, könnyű a tóhoz való hozzáférés; van pénz a vidéken elegendő, melynek segítségével részvénytársaságot lehetne alakítani. Ajánljuk tehát ez eszmét az illetékes körök, különösen pedig tevékeny és minden iránt melegen érdeklődő, széles látókörű földművelésügyi ministerünk becses figyelmébe.

A „Napközi Otthon” céljaira ujabban a következő szíves adományokat van szerencsém nyugtázni: Stech Kálmánné 5 kor., Csász-kóczy Károlyné (Meleghegy) 4 kor., Molnár Viktorné (Abatála) 5 kor., Hámos Aladárné báró Váy Mariska 5 kor., Füzesséry Gábor 5 kor., Balogh Samuné (Serke) 5 kor., Hanvay Zoltán 10 kor.

Dr. Marikoszkyé.